

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä, mihin liittyen ehdotetaan muutettaviksi eräitä ympäristön käyttöä ja suojelua koskevia lakeja.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskevan lakiehdotuksen tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arvioinnin yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kansalaisten tiedonsaanti- ja osallistumismahdollisuuksia.

Arviointimenettelyä sovellettaisiin hankkeisiin, joilla saattaa olla merkittäviä ympäristövaikutuksia. Hankkeista säädettäisiin lain nojalla annettavassa asetuksessa. Laki sisältäisi säännökset arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa muuhun kuin asetuksella määriteltyn hankkeeseen, jonka ympäristövaikutukset todennäköisesti muodostuvat merkittäviksi. Laki sisältäisi myös säännökset viranomaisten valmisteleminen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten selvittämisestä sekä säännökset hankkeen ympäristövaikutusten arvioimiseksi silloin, kun hankkeen vaikutukset ulottuvat toisen valtion alueelle.

Hankkeen ympäristövaikutukset olisi selvitettävä arviointimenettelyssä mahdollisimman aikaisessa vaiheessa osana hankkeen muuta suunnittelua. Ehdotettua lakia sovellettaessa käytettäisiin hyväksi hankkeesta ja sen ympäristövaikutuksista myös muussa yhteydessä tehtyjä selvityksiä. Ympäristövaikutusten selvittäminen kuuluisi hankkeesta vastaavalle, joka olisi toiminnanharjoittaja tai se, joka muutoin on vastuussa hankkeen valmistelusta ja toteuttamisesta.

Arviointimenettelyssä laadittaisiin ympäristövaikutusten arviointiselostus, jossa esitettäisiin yhtenäisesti hankkeen ja tarkasteltujen vaihtoehtojen ympäristövaikutukset. Arviointi-

menettelyn aloittamisesta ilmoitettaisiin, jos hankkeella voi olla huomattava vaikutus laajalla alueella tai lukuisten henkilöiden oloihin, ellei ilmoittaminen ole ilmeisen tarpeetonta. Laaditusta arviointiselostuksesta tiedotettaisiin hankkeen todennäköisellä vaikutusalueella. Kaikilla niillä, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa, olisi oikeus esittää mielipiteensä hankkeesta ja sen ympäristövaikutuksista. Tiedottaminen ja kuuleminen olisi järjestettävä muun lain mukaisen kuulemisen yhteydessä aina, kun se on mahdollista.

Arviointiselostus liitettäisiin asianomaisen erityislain mukaiseen päätöksentekoaaineistoon. Viranomainen ei saisi tehdä lupa- tai siihen rinnastettavaa päätöstä ennen kuin arviointimenettely on suoritettu. Päätöksessään viranomainen esittäisi, miten arviointimenettelyn tulokset on otettu huomioon asianomaisen lain säännösten nojalla.

Ehdotettu laki ei edellyttäisi muutoksia viranomaisorganisaatiossa eikä se muuttaisi viranomaisten nykyiseen lainsäädäntöön perustuvaa toimivaltaa. Arviointimenettelyn järjestämiseen liittyvistä viranomaistehtävistä huolehtisi yhteysviranomainen. Yhteysviranomaisiksi on tarkoitus säätää asetuksella lääninhallitus, vesi- ja ympäristöpiiri sekä kauppa- ja teollisuusministeriö. Arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa päättäisi pääsääntöisesti ympäristöministeriö.

Ympäristöministeriö ohjaisi ja kehittäisi arviointia yleisesti. Muut ministeriöt ohjaisivat ja kehittäisivät ympäristövaikutusten arviointia toimialoillaan.

Esityksessä ehdotetut muutokset 12 ympäristön käyttöä ja suojelua koskevaan lakiin sisältävät viittaussäännöksiä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettavaan lakiin, me-

nettelyjen yhteensovittamiseksi ja arvioinnin huomioon ottamiseksi erityislain mukaisessa päätöksenteossa.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu. Ehdotetut lait

liittyvät osaltaan Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja Yhdistyneiden kansakuntien Euroopan talouskomissiossa valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista hyväksytyn yleissopimuksen voimaansaattamiseen.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ..	1	1.10. Ilmailulaki	25
YLEISPERUSTELUT	4	1.11. Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta	26
1. Johdanto	4	1.12. Yksityismetsälaki	26
2. Nykytila	4	1.13. Metsänparannuslaki	27
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	4	2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	27
2.2. Kansainväliset sopimukset	5	3. Voimaantulo	27
2.3. Kansainvälinen kehitys ja lainsäädäntö muissa maissa	6	LAKIEHDOTUKSET	28
2.4. Nykytilan arviointi	8	1. Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelys- tä	28
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset ...	9	2. Laki rakennuslain muuttamisesta	32
3.1. Tavoitteet	9	3. Laki vesilain 16 luvun muuttamisesta	33
3.2. Keskeiset ehdotukset ja keinot	9	4. Laki ympäristölupamenettelylain muuttamisesta	33
4. Esityksen vaikutukset	10	5. Laki kemikaalilain muuttamisesta	34
4.1. Taloudelliset vaikutukset	10	6. Laki maa-aineslain 5 ja 6 §:n muuttamisesta	34
4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset ..	11	7. Laki kaivoslain muuttamisesta	35
4.3. Ympäristövaikutukset	11	8. Laki sähkölain 24 §:n muuttamisesta	35
4.4. Vaikutukset kansalaisten asemaan	12	9. Laki yleisistä teistä annetun lain muuttamisesta	36
5. Asian valmistelu	12	10. Laki ilmailulain muuttamisesta	36
6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	12	11. Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuk- sien lunastuksesta annetun lain 5 §:n muuttami- sesta	37
6.1. Riippuvuus eräistä uudistussuunnitelmista	12	12. Laki yksityismetsälain muuttamisesta	37
6.2. Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista	13	13. Laki metsänparannuslain 2 §:n muuttamisesta	38
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	13	LIITE	39
1. Lakiehdotusten perustelut	13	Asetusluonnokset	39
1.1. Laki ympäristövaikutusten arviointime- nettelystä.	13		
1.2. Rakennuslaki	22		
1.3. Vesilaki	23		
1.4. Ympäristölupamenettelylaki	23		
1.5. Kemikaalilaki	23		
1.6. Maa-aineslaki	24		
1.7. Kaivoslaki	24		
1.8. Sähkölaki	25		
1.9. Laki yleisistä teistä	25		

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Ympäristövaikutusten arviointimenettely on keino selvittää ja arvioida ympäristövaikutusten merkittävyyttä osana hankkeiden suunnittelua. Samalla tarkastellaan hankkeiden toteutamisvaihtoehtoja ja parannetaan kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia.

Suomessa edellytetään hankkeiden ja toimien ympäristövaikutusten selvittämistä useissa laeissa. Voimassa oleva ympäristön käyttöä ja suojelua koskeva lainsäädäntö on kuitenkin hajanaista ja keskittyy lähinnä ympäristön eri osa-alueisiin. Eräitä suuriakin hankkeita voidaan toteuttaa selvittämättä ympäristövaikutuksia riittävästi. Kuulemisesta on säädetty monessa laissa, mutta kuulemisen laajuus vaihtelee. Samaa hanketta saatetaan käsitellä useassa viranomaismenettelyssä. Tämä vaikeuttaa kokonaiskuvan saamista hankkeen ympäristövaikutuksista sekä hankkeen suunnitteluun vaikuttamista.

Erilaiset ohjelmat ja yleissuunnitelmat ohjaavat merkittävästi hankkeiden toteutusta. Ohjelmien ja suunnitelmien ympäristövaikutusten arviointi on kuitenkin vasta kehitteillä.

Euroopan yhteisöissä (EY) on todettu, että ympäristövaikutusten selvittämisen epäyhtenäisyys jäsenvaltioiden kesken häiritsee yhteismarkkinoiden toimintaa. EY:ssä säädettiin erilaisten selvitysmenettelyjen yhtenäistämiseksi EY:n neuvoston direktiivi tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista (85/337/ETY), jäljempänä YVA-direktiivi. Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (ETA-sopimus) liitteen XX nojalla direktiivi koskee myös Suomea.

Kansainvälinen yhteistyö on muutoinkin osoittautunut tarpeelliseksi merkittävien ympäristövaikutusten selvittämisessä ja arvioinnissa. Yhteistyön edistämiseksi on Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) Euroopan talouskomissiossa (ECE) hyväksytty yleissopimus valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista (E/ECE/1250), jäljempänä YVA-yleissopimus, joka on allekirjoitettu Espoossa 25 päivänä helmikuuta 1991.

YVA-direktiivin ja YVA-yleissopimuksen täytäntöönpanon edellyttämiä toimia selvittäessä on Suomessa otettu huomioon EY:n komissiossa valmisteilla olevat muutokset ja uudistukset. EY:n komissio on julkaissut keväällä

1993 YVA-direktiivin seurantaraportin (1993, COM(93) 28 final vol 7 ja vol 13). Raportissa todetaan, että YVA-direktiivi on saatettu kaikissa jäsenmaissa voimaan eräistä viivästyksistä huolimatta. Soveltamisessa on ilmennyt puutteita, jotka liittyvät siihen, että arviointi aloitetaan usein liian myöhään suhteessa hankkeen muuhun suunnitteluun, eikä selvitysten ja arvioinnin yhtenäisyyttä ja laatua valvota aina riittävästi. EY:n komissiossa valmistellaan YVA-direktiivin tarkistamista seurantaraportin tulosten sekä YVA-yleissopimuksen vaatimusten johdosta.

EY:n komissiossa on lisäksi valmistunut ehdotus direktiiviksi yhtenäisestä pilaantumisen ehkäisemisestä ja valvonnasta (proposal for a Council Directive on integrated pollution prevention and control, COM(93)423, 14.9.1993, nk. IPC-direktiivi). IPC-direktiivin mukaan ympäristön eri osiin vaikuttavien erikseen määriteltävien laitosten luparatkaisut olisi tehtävä yhtenäisen harkinnan perusteella, jossa ympäristöä tarkastellaan kokonaisuutena.

Ympäristövaikutusten arvioinnin parantamiseksi ja kansainvälisten velvoitteiden täyttämiseksi Suomen ympäristölainsäädäntöä olisi kehitettävä sisällyttämällä siihen säännökset ympäristövaikutusten arviointimenettelystä. Arviointimenettelyn olisi oltava yhtenäinen kaikille niille hankkeille, joihin on sovellettava YVA-direktiivin ja -yleissopimuksen perusteella arviointimenettelyä.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä selvitetäisiin ja arvioitaisiin merkittävät ympäristövaikutukset hankkeiden valmistelun yhteydessä. Ympäristön laatua koskevien yleisten tavoitteiden saavuttamiseksi olisi myös kehitettävä suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Ympäristön käyttöä ja suojelua koskevia lakeja ovat muun muassa laki eräistä naapurussuhteista (26/20), luonnonsuojelulaki (71/23), laki yleisistä teistä (243/54), rakennuslaki (370/58), vesilaki (264/61), muinaismuistolaki (295/63), ilmailulaki (595/64), terveydenhoitolaki (469/65), kaivoslaki (503/65), yksityis-

metsälaki (412/67), laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta (603/77), laki meren pilaantumisen ehkäisemisestä (298/79), sähkölaki (319/79), maa-aineslaki (555/81), ilmansuojelulaki (67/82), metsänparannuslaki (140/87), meluntorjuntalaki (382/87), ydinenergialaki (990/87), kemikaalilaki (744/89), ympäristölupamenettelylaki (735/91) ja jätelaki (1072/93).

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan hankkeita käsitellään erilaisissa viranomaismenettelyissä. Esimerkiksi vesitaloutta koskevat hankkeet käsitellään vesilain mukaisessa menettelyssä. Lupaviranomainen on vesioikeus ja valvonta kuuluu vesi- ja ympäristöhallinnolle. Ympäristölupamenettelylain mukaisen luvan, joka käsittää eräistä naapurussuhteista annettussa laissa, terveydenhoitolaissa, jätehuolto-laissa ja ilmansuojelulaissa tarkoitetut päätökset, käsittelee lääninhallitus tai kunnan ympäristölupaviranomainen. Valvonnasta vastaavat lääninhallitus, kunta sekä vesi- ja ympäristöpiiri. Tielainsäädännön mukaan tielaitos suunnittelee ja toteuttaa yleisiä teitä koskevat hankkeet. Liikenneministeriö tekee kuitenkin yleensä päätökset tiehankkeiden toteuttamisesta. Ydinenergiahankkeisiin liittyvät päätökset valmistelee kauppa- ja teollisuusministeriö. Päätökset tekee valtioneuvosto ja eduskunta. Valvonta kuuluu kauppa- ja teollisuusministeriölle ja säteilyturvakeskukselle. Maa-aineslain mukainen lupaviranomainen on kunnanhallitus. Tietyissä tapauksissa päätös on alistettava lääninhallituksen vahvistettavaksi. Valvontaviranomainen on kunnan rakennuslautakunta.

Samaakin hanketta joudutaan usein käsittelemään monessa viranomaismenettelyssä. Toisaalta kaikkia ympäristöön merkittävästi vaikuttavia hankkeita varten ei ole lakisääteistä menettelyä, jossa tarkasteltaisiin hankkeen ympäristövaikutuksia ja jossa kuultaisiin kaikkia niitä, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa. Tällaisia hankkeita ovat esimerkiksi maakaasuputkien ja voimalinjojen sijoittaminen, rautatiehankkeet ja valtion maiden metsätaloushankkeet.

Voimassa oleva lainsäädäntö velvoittaa hankkimaan eritasoisia selvityksiä hankkeesta ja sen vaikutuksista. Tällaisia selvityksiä vaaditaan muun muassa ydinenergialain, ympäristölupamenettelylain ja vesilain nojalla. Sen sijaan esimerkiksi kaivoslaissa ei edellytetä ympäristöselvityksiä. Eräissä suunnittelujärjestel-

missä, kuten kaavoituksessa, edellytetään ympäristöselvityksiä.

Hallintomenettelylain (598/82) yleisten periaatteiden mukaisesti kansalaisten tulee saada tietoa heitä koskevista hallintoasioista riittävän ajoissa ennen asioiden ratkaisemista. Lisäksi kansalaisilla on oltava mahdollisuus esittää mielipiteensä asiaa käsittelevälle viranomaiselle.

Kaavaehdotusta valmisteltaessa on oikeus mielipiteen ilmaisuun kaikilla niillä, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa vaikuttaa. Lainmukainen muistutusmahdollisuus on maanomistajilla ja muilla kuntalaisilla. Tiesuunnitteluun, ympäristölupamenettelyyn, ydinenergia-asioiden käsittelyyn ja vesioikeusmenettelyyn sisältyy laaja kuuleminen lupahakemuksen tai suunnitelman tullessa vireille. Oikeus valittaa lupapäätöksistä on yleensä asianosaisilla ja yleistä etua valvovilla viranomaisilla. Ydinenergialain mukaisesta periaatepäätöksestä ei voi valittaa.

Kaivoslaissa ja kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annettussa laissa kuuleminen on rajoitettu varsinaisiin asianosaisiin. Kemikaalilain ja metsälainsäädännön mukaisissa menettelyissä ei edellytetä kuulemistä.

Erilaisten viranomaisten ohjelmien ja yleisten suunnitelmien ympäristövaikutusten arviointi on vasta kehitteillä. Valtion toiminta- ja taloussuunnitelmien laadintaa koskeva velvoite sisältyy valtiovarainministeriön määräyksiin, jotka annetaan vuosittain valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/92) 1 ja 10 §:n ja valtioneuvoston tekemän päätöksen (TM 9212/3.9.1992) nojalla. Sen mukaan hallinnonalojen toiminta- ja taloussuunnitelmissa on esitettävä tiivistetysti arvio toimien ympäristövaikutuksista. Komiteoista annettussa valtioneuvoston päätöksessä (218/88) edellytetään päätökseen vuonna 1990 tehtyjen muutosten (216/90) mukaan komiteaehdotusten ympäristövaikutusten selvittämistä. Valtioneuvoston vuonna 1992 antamien hallituksen esityksen laatimishojjeiden mukaan esityksen perusteluissa on selvitettävä sen ympäristöön kohdistuvat kokonaisvaikutukset.

2.2. Kansainväliset sopimukset

Suomen rajavesien käyttöä säännellään kahdenkeskisissä rajavesisopimuksissa. Näitä ovat

Suomen ja Ruotsin välinen rajajokisopimus (SopS 54/71), Suomalais-norjalaisesta rajavesistökomissiosta Suomen ja Norjan välillä tehty sopimus (SopS 32/81) sekä Suomen Tasavallan ja Sosialististen Neuvostotasavaltein Liiton välinen rajavesistöjä koskeva sopimus (SopS 26/65). Sopimukset ovat sisällöltään erilaisia.

Suomen, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välisessä ympäristönsuojelusopimuksessa (SopS 75/76) edellytetään, että ympäristölle haitallisen toiminnan sallittavuutta harkittaessa haitta, jonka tällainen toiminta aiheuttaa tai saattaa aiheuttaa toisessa sopimusvaltiossa, on otettava huomioon samalla tavoin kuin haitta omassa maassa. Hallintoviranomaisen tai tuomioistuimen harkinnassa on, ilmoittaako se asiasta vieraille maalle.

Ydinlaitoksia koskee erityinen Suomen, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välillä tehty sopimus maiden välisten rajojen läheisyyteen rakennettavien ydinlaitosten turvallisuuskysymyksiin liittyvän yhteydenoton suuntaviivoista (SopS 19/77). Sopimuksessa edellytetään, että rakentajamaa tekee ilmoituksen niin hyvissä ajoin, että se voi ottaa kaikki naapurimaan mahdolliset näkökohdat ja huomautukset huomioon päätöksentekoa edeltävässä hakemusasian käsittelyssä.

Suomi on kansainvälisesti sitoutunut seuraaviin sopimuksiin, joihin liittyy ympäristövaikutusten selvitys- ja arviointivelvoitteita: Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelua koskeva yleissopimus (SopS 12/80; uusi laajennettu sopimus on allekirjoitettu 9.4.1992), Etelämannta koskeva sopimus (SopS 31/84), arktisten alueiden suojelua koskeva 14 päivänä kesäkuuta 1991 hyväksytty julistus ja siihen liittyvä seuranta- ja arviointiohjelma, 5 päivänä kesäkuuta 1992 allekirjoitettu Yhdistyneiden Kansakuntien ympäristöohjelman, UNEP'in, piirissä valmisteltu luonnon monimuotoisuuden suojelua koskeva sopimus sekä Yhdistyneiden Kansakuntien Euroopan talouskomission 18 päivänä maaliskuuta 1992 allekirjoitetut teollisuussuonnettomuuksia ja rajavesistöjä koskevat sopimukset.

2.3. Kansainvälinen kehitys ja lainsäädäntö muissa maissa

YVA-direktiivi ja YVA-yleissopimus

YVA-direktiivin ja -yleissopimuksen tavoit-

teena on luoda yhdenmukaiset puitteet ympäristövaikutusten arviointimenettelyn kansalliselle kehittämiselle. Molemmissa edellytetään, että viranomaiset saavat tietoa hankkeista, että hankkeen ja sen vaihtoehtojen ympäristövaikutukset selvitetään kattavasti ja että kansalaisille ja muille, joihin hanke saattaa vaikuttaa, varataan mahdollisuus esittää näkemyksensä hankkeesta ja sen toteutuksesta.

YVA-direktiivin ja -yleissopimuksen vähimmäisvaatimusten mukaan kaikkien niiden liitteissä mainittujen hankkeiden ympäristövaikutukset on voitava tunnistaa, selvittää ja arvioida. Arviointi on esitettävä yhtenäisessä arviointiselostuksessa, jonka johdosta kuullaan kansalaisia sekä eri viranomaisia, ennen kuin viranomainen tekee hanketta koskevan päätöksen. YVA-direktiivissä ja -yleissopimuksessa määritellään hankkeet, joihin arviointimenettelyä on aina sovellettava. Direktiivissä määritellään lisäksi joukko hankkeita, joihin jäsenmaiden on tarvittaessa voitava soveltaa menettelyä. Yleissopimuksessa on toisen hankeluettelon sijasta määritelty yleiset ehdot, joiden perusteella arvioitaisiin menettelyn tarpeellisuutta yksittäistapauksessa. Näin YVA-direktiivi ja -yleissopimus ovat joustavia ja mahdollistavat alueellisten ja muiden erityispiirteiden huomioonottamisen säädettäessä arviointivelvollisuudesta kansallisella tasolla.

YVA-direktiivi ja -yleissopimus edellyttävät myös arviointimenettelyn käyttöä soveltuvin osin suunnitelmien ja ohjelmien vaikutusten arviointiin.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely eräissä maissa

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyt eri maissa ovat perusrakenteiltaan samanlaisia kuin YVA-direktiivin ja -yleissopimuksen edellyttämät menettelyt. Keskeisiä vaiheita ovat hankkeen tuleminen viranomaisten tietoon, hanketta ja sen ympäristövaikutusten arviointia koskevasta suunnitelmasta tiedottaminen, hankkeen ja sen vaihtoehtojen ympäristövaikutusten arviointi, tietojen kokoaminen ympäristövaikutusten arviointiselostukseksi sekä siitä tiedottaminen ja kuuleminen.

Arviointimenettelyiden yksityiskohdat vaihtelevat eri maissa. Direktiiviä ja yleissopimusta laadittaessa on otettu huomioon, että ympäristön käyttöä ja suojelua koskevat säädökset

ovat EY:n jäsenvaltioissa hyvin erilaisia. Direktiivin säännökset arviointiselostuksen laatimisesta ja kansalaisten kuulemisesta on sisällytetty jäsenmaissa lainsäädäntöön eri tavoin. Säännökset on useissa maissa liitetty ympäristönsuojelua koskevaan yleislakiin, tai on laadittu oma sateenvarjotyyppinen laki, joka kytkee yhteen hankkeita koskevia erillisiä lakeja.

Tässä verrataan arviointimenettelyn keskeisten vaiheiden erilaisia ratkaisuja. Tarkasteluun on otettu ympäristövaikutusten arviointia koskeva lainsäädäntö Ruotsissa, Tanskassa, Norjassa, Alankomaissa, Saksassa ja Kanadassa. Kanada on otettu mukaan tarkasteluun, koska se on edelläkävijämaa ympäristövaikutusten arviointimenettelyn kehittämisessä.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskeva lainsäädäntö vaihtelee esimerkkinä, koska hallinnollis-oikeudelliset taustat ovat erilaiset. Ruotsin luonnonvaralakiin (lag om hushållning med naturresurser m.m.; SFS 1987:12) lisättiin ympäristövaikutusten selvittämismuutoksella 1 päivänä heinäkuuta 1991 voimaan tulleella lain muutoksella. Laissa määritetään arviointimenettelyn tarve. Tarkempia säännöksiä ympäristövaikutusten selvittämisestä on lisäksi annettu asetuksella ympäristövaikutusten arviointiselostuksista (förfordning om miljökonsekvensbeskrivningar; SFS 1991:738, omdryckt 1992:445). Tanskassa arviointimenettely on ensisijaisesti liitetty maa- ja aluesuunnittelulakiin (lov om lands- og regionplanlægning 921/1989). Samaa periaatetta on noudatettu Norjassa (plan- og bygningsloven 14 juni 1985 nr. 77, johon lisättiin säännökset ympäristövaikutusten arvioinnista vuonna 1990). Alankomaissa arviointimenettely kirjattiin ensin ympäristönsuojelulakiin vuonna 1986. Ympäristövaikutusten arviointia koskevat uudet säännökset tulivat voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1993 (Wet milieubeheer, Hoofdstuk 7: Milieu-effectrapportage, Staatsblad 1992, nr 511). Arviointimenettelystä on säädetty tarkemmin asetuksella (Besluit milieu-effectrapportage, Staatsblad 1987, nr 278, gewijzigd bij Besluit van 24 februari 1992, Staatsblad 1992, nr 107). Saksassa on annettu erillinen laki arviointimenettelystä 12 päivänä helmikuuta 1990 (Gesetz zur Umsetzung der Richtlinie des Rates vom 27 Juni 1985 über die Umweltverträglichkeitsprüfung bei bestimmten öffentlichen und privaten Projekten, 85/337/EWG). Kesäkuussa 1992 Kanadassa on liittovaltiotasolla hyväksytty arviointimenettelyä koskeva laki

(Bill C-13, The House of Commons of Canada, An Act to Establish a Federal Environmental Assessment Process 1991), jonka voimaantulo riippuu eräistä muista arviointimenettelyistä annettuun lakiin liittyvistä säännöshdotuksista. Laki on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 1994 alussa.

Viranomaisten arviointimenettelyyn liittyvät tehtävät vaihtelevat eri maissa. Tanskassa, jossa arviointimenettely on liitetty aluesuunnittelulainsäädäntöön, alueviranomainen ohjaa arviointimenettelyä. Ympäristöministeriö tarkastaa arviointiselostuksen ja päättää hankesuunnitelman liittämistä aluesuunnitelmaan. Norjassa, Ruotsissa, Saksassa, Kanadassa ja Alankomaissa arviointimenettelyn ohjaus ja valvonta kuuluvat eri viranomaisille hanketyypin mukaan. Arviointimenettelyä ohjaava viranomainen voi olla alueellinen viranomainen tai valtakunnallinen viranomainen kuten energiaviranomainen tai tieviranomainen. Valtakunnalliselle ympäristöviranomaiselle kuuluu ympäristövaikutusten arviointimenettelyn yleinen ohjaus ja kehittäminen. Ruotsissa Boverket ja Naturvårdsverket vastaavat näistä tehtävistä. Kanadassa ja Alankomaissa on perustettu erilliset asiantuntijaelimet, jotka muun muassa vastaavat menetelmien ja menettelyn kehittämisestä.

Edellä mainituissa maissa arviointimenettelyt koskevat uusia hankkeita ja toteutuneiden hankkeiden olennaisia muutoksia. Soveltamisalan määrittelyssä kansallisia erityistarpeita on otettu huomioon EY:n jäsenvaltioissa laajentamalla YVA-direktiivin luetteloa hankkeista, joihin arviointimenettelyä on aina sovellettava.

Alankomaissa, Kanadassa, Ruotsissa, Saksassa ja Tanskassa on määritelty hanketyypit, joihin kuuluvia hankkeita on aina tarkasteltava arviointimenettelyssä. Eräissä maissa on lisäksi mahdollista käsitellä hankkeita arviointimenettelyssä erillisen harkinnan perusteella. Norjassa viranomaisharkinnalla on suurin osuus, koska vain ennakkoilmoitus hankkeesta on pakollinen. Ruotsissa lääninhallituksilla on mahdollisuus vaatia ympäristövaikutusten arviointiselostusta yksittäistapauksissa.

Arviointimenettelyn toimivuus on pyritty varmistamaan säätämällä arviointimenettelyn ajankohdasta. Yleissääntö on, että arviointimenettelyssä käsiteltävistä hankkeista ei voida tehdä viranomaispäätöksiä, ennen kuin arviointiselostus on annettu. Näin on säädetty

muun muassa Kanadassa, Norjassa, Tanskassa ja Alankomaissa. Ruotsin lainsäädännössä edellytetään, että arviointiselostus on liitettävä hakemusiakirjoihin haettaessa lupaa tietyille laitoksille ja toimille. Saksalaisen käytännön mukaan arviointiselostus on käsiteltävä yhdessä hanketta koskevien muiden asiakirjojen kanssa päätöstä valmisteltaessa. Kaikissa tapauksissa lähtökohtana on, että viranomaiset saavat hyvissä ajoin ilmoituksen hankkeen toteuttamista koskevista suunnitelmista.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely toteutetaan Kanadassa, Norjassa, Saksassa ja Alankomaissa hanketta varten laaditun arviointiohjelman pohjalta. Ohjelman hyväksyy hankkeen vaikutusten arviointia valvova viranomainen. Ruotsissa lääninhallituksella on keskeinen tehtävä arviointiohjelmien laadinnassa yhdessä hakijan kanssa.

Osallistumismahdollisuuksien edistämiseksi viranomaisille, kansalaisille ja muille tahoille on varattu mahdollisuus esittää näkemyksensä tarpeellisista selvityksistä. Saksassa ja Kanadassa arviointimenettelystä vastaava viranomainen harkitsee, kuullaanko yleisöä arviointiohjelman laadinnassa. Alankomaissa ja Norjassa kuullaan aina kansalaisia ennen arviointimenettelyn toteuttamista. Ruotsissa ja Tanskassa julkinen kuuleminen tapahtuu ensisijaisesti arviointimenettelyn loppuvaiheessa. Arviointimenettelyn kattavuuden varmistaa viranomaisen ohjaus ja valvonta.

Arviointimenettelystä esiin tulleet seikat kootaan yleensä arviointiselostukseen. Kaikissa tarkastelluissa maissa ehdotus arviointiselostukseksi esitetään julkisesti. Muut viranomaiset, luonnolliset henkilöt ja yhteisöt voivat antaa siitä lausuntonsa. Ruotsissa lääninhallituksen tehtäviin kuuluu arviointiselostuksen riittävyden arviointi. Alankomaissa toimii erityinen asiantuntijaelin, jonka tehtävänä on menettelyn ja tehtyjen selvitysten laadun arviointi.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely päättyy, kun arviointiselostus on laadittu. Arviointiselostuksen sisältö noudattaa tarkastelluissa maissa yleisesti YVA-direktiivin ja -yleisopimuksen ohjeellista sisältöä. Siten esimerkiksi edellytetään hankkeen vaihtoehtojen ympäristövaikutusten tarkastelua. Eräänä vaihtoehtona tulee olla hankkeen toteuttamatta jättäminen.

Edellä tarkastelluissa maissa ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä ei tehdä lupa-

tai siihen rinnastettavaa muuta päätöstä hankkeen toteuttamisesta. Arviointimenettelyssä tuotettu aineisto toimitetaan päätöksentekijöiden käyttöön ennen päätöksentekoa.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn suhde ympäristölupajärjestelmiin vaihtelee maittain. Esimerkiksi Tanskassa ja Kanadassa arviointimenettelyn lopputulos ratkaisee käytännössä hankkeen toteuttamisen edellytykset. Kanadassa arviointimenettelyn suuri paino selittyy muun yleisen suunnittelujärjestelmän puuttumisella. Alankomaissa, Saksassa ja Norjassa arviointimenettelyssä tuotetaan osa muun lain mukaisessa päätöksenteossa käytettävästä aineistosta.

2.4. Nykytilan arviointi

Merkittävästi ympäristöön vaikuttavia hankkeita koskevat lupa- ja siihen rinnastettavat menettelyt vaihtelevat Suomessa hanketyypeittäin. Vaikutuksia ympäristön eri osa-alueisiin käsitellään eri tavoin. Ympäristövaikutuksia selvitetään osa-alueittain, eikä voimassa oleva lainsäädäntö edellytä vaikutusten yhtenäistä esittämistä ja tarkastelua. Menettelyä, jossa tarkasteltaisiin hanketta kokonaisuutena, ei ole. Tämä johtuu pääasiassa siitä, että lainsäädäntö on hajanainen eikä eri menettelyitä ole riittävästi sovitettu yhteen. Viranomaisilla ja kansalaisilla ei ole riittäviä mahdollisuuksia saada tietoa hankkeiden kokonaisvaikutuksista ympäristöön jo hankkeiden suunnitteluvaiheessa.

Samaa hanketta saatetaan käsitellä useassa viranomaismenettelyssä, mikä vaikeuttaa kokonaiskuvan saamista hankkeen ympäristövaikutuksista sekä vaikuttamista hankkeen suunnitteluun.

Kansalaisten kuulemista koskevat säännökset eri laeissa vaihtelevat. Hallintomenettelylain säännöksiä vireilläolosta ilmoittamisesta on sovellettu muiden lakien mukaisen asiasta tiedottamisen ja kuulemisen laajentamiseksi silloin, kun hankkeesta vastaa viranomainen. Hallintomenettelylain soveltamiskäytäntö ei kuitenkaan ole tältä osin vakiintunut.

Nykyisten menettelyiden puutteet merkitsevät sitä, että erityisesti olennaisia hankkeiden välillisiä vaikutuksia voi jäädä tarkastelematta ja ottamatta huomioon suunniteltaessa hanketta ja toimenpiteitä haitallisten ympäristövaikutusten ehkäisemiseksi. Yleisiin suunnittelujär-

jestelmiin, kuten kaavoitukseen, sisältyy nykyisin ympäristövaikutusten selvittämistä. Niissä ei kaikissa tapauksissa tarkastella ympäristövaikutuksia riittävän yksityiskohtaisesti. Osaa niistä hankkeista, joilla voi olla merkittäviä ympäristövaikutuksia, tarkastellaan nykyisissä menettelyissä hyvin suppeasti. Esimerkiksi kaivoslain mukaisissa menettelyissä ei juurikaan voida ottaa ympäristötekijöitä huomioon.

Voimassa olevat säännökset eivät myöskään turvaa sitä, että hankkeen ympäristövaikutuksia tarkastellaan riittävän varhaisessa suunnittelun vaiheessa. Tämä voi vaikeuttaa suunnitelmien tarkistamista haitallisten ympäristövaikutusten vähentämiseksi ja sovitteluratkaisujen löytämistä suunnittelun aikana. Tämä puolestaan voi pitkittää hankkeiden viranomaiskäsittelyä, lisätä kustannuksia ja johtaa aikaavievään muutoksenhakuun.

YVA-direktiivin ja -yleissopimuksen täytäntönpäno Suomessa edellyttää menettelyä, jossa voidaan arvioida kaikki ne hankkeet, jotka on mainittu direktiivin ja yleissopimuksen liitteissä.

Voimassa olevat kahden- ja monenväliset sopimukset eivät takaa, että toisen valtion alueella toteutuvista hankkeista saadaan tietoa suunnittelun alkuvaiheessa. Laajoihin yli rajojen vaikuttaviin hankkeisiin ei voida ottaa kantaa riittävän varhaisessa suunnitteluvaiheessa.

Viranomaisten laatimien ohjelmien ja suunnitelmien ympäristövaikutusten arviointi on vasta kehitteillä. Merkittävästi ympäristöön vaikuttavien suunnitelmien laadintaan ei vielä ole riittävästi sisällytetty ympäristövaikutusten arviointia.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on kehittää ympäristövaikutusten arviointia Suomessa lisäämällä ja parantamalla ympäristöä koskevaa tietoa suunnittelussa ja päätöksenteossa. Samalla edistetäisiin kansalaisten, yhteisöjen ja viranomaisten mahdollisuuksia osallistua hankkeiden suunnitteluun ja ympäristövaikutusten arviointiin sekä edellytyksiä sovittaa yhteen näkökantoja ja tavoitteita. Tavoitteena on saada Suomen ym-

päristölainsäädäntö vastaamaan kansainvälisiä velvoitteita.

Ehdotetulla lainsäädännöllä pyritään ehkäisemään haitallisten ympäristövaikutusten syntymistä. Tämä tukee kestävän kehityksen toteuttamista.

3.2. Keskeiset ehdotukset ja keinot

Esitys sisältää ehdotuksen laiksi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä sekä siihen liittyvät ehdotukset muutoksiksi rakennuslakiin, vesilakiin, ympäristölupamenettelylakiin, kemikaalilakiin, maa-aineslakiin, kaivoslakiin, sähkölakiin, lakiin yleisistä teistä, ilmailulakiin, lakiin kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta, yksityismetsälakiin ja metsänparannuslakiin.

Arviointimenettelystä on tarkoitus säätää tarkemmin lain nojalla annettavalla asetuksella sekä tekemällä tarpeellisia muutoksia rakennusasetukseen (266/59) ja ydinenergia-asetukseen (161/88). Asetusluonnokset ovat esityksen liitteinä.

Rakennuslakiin ehdotetulla muutoksella edistettäisiin ympäristövaikutusten selvittämistä kaavoituksessa. Sillä lisättäisiin myös kaavoituksen keinoja merkittävästi ympäristöön vaikuttavien hankkeiden ja toimintojen ohjaukseen.

Arviointimenettelyä sovellettaisiin hankkeisiin, joilla saattaa olla merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Arviointimenettelystä annettavassa laissa olisi lisäksi yleiset säännökset viranomaisten valmisteleminen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioimisesta sekä muiden kuin arviointimenettelyssä käsiteltävien hankkeiden ympäristövaikutusten selvittämisestä. Laissa olisi myös säännökset hankkeen ympäristövaikutusten arvioimiseksi silloin, kun hankkeen vaikutukset ulottuvat toisen valtion alueelle.

Päällekkäisen hallinnollisen työn välttämiseksi laki kytkettäisiin mahdollisimman joustavasti muuhun lainsäädäntöön. Ehdotettua lakia sovellettaessa käytettäisiin hyväksi hankkeesta ja sen ympäristövaikutuksista myös muussa yhteydessä tehtyjä selvityksiä. Arviointimenettely toisaalta vähentäisi tarvetta laatia selvityksiä lupa- ja muiden viranomaismenettelyjen yhteydessä. Arviointiohjelman avulla varmistettaisiin, että arviointimenettely liitetään hankkeeseen sovellettaviin muihin menettelyihin ja

että muiden lakien mukaiset selvitysvaatimukset otetaan huomioon. Arviointiohjelman perusteella viranomaisen harkitsisi myös tarvetta ilmoittaa hankkeesta YVA-yleissopimuksen osapuolille.

Hanketyypeistä, joihin sovellettaisiin aina arviointimenettelyä, on tarkoitus säätää tarkemmin asetuksella. Arviointimenettelyä sovellettaisiin lisäksi ympäristöministeriön päätöksestä tapauskohtaisesti muuhun hankkeeseen tai toteutetun hankkeen olennaiseen muutokseen, jonka haitalliset ympäristövaikutukset olisivat todennäköisesti merkittäviä. Päätöksen tekisi pääsääntöisesti ympäristöministeriö. Kauppa- ja teollisuusministeriö kuitenkin päättäisi, sovelletaanko arviointimenettelyä ydinenergialaissa tarkoitettuihin ydinlaitoksiin tai niiden olennaiseen muuttamiseen.

Hankkeen ympäristövaikutukset olisi selvítettävä arviointimenettelyssä mahdollisimman aikaisessa vaiheessa osana hankkeen muuta suunnittelua.

Ympäristövaikutusten selvittäminen kuuluisi hankkeesta vastaavalle. Arviointimenettelyn järjestämisestä sekä siihen liittyvistä viranomaistehtävistä huolehtisi yhteysviranomainen, josta säädettäisiin asetuksella. Asetuksella on tarkoitus säätää yhteysviranomaisen tehtävät asianomaiselle lääninhallitukselle ja vesi- ja ympäristöpiirille, jotka muutoinkin toimivat alueellisena ympäristöviranomaisena. Ydinenergialaissa tarkoitettuja ydinlaitoksia koskevien hankkeiden yhteysviranomaiseksi on kuitenkin tarkoitus säätää kauppa- ja teollisuusministeriö.

Jos muille valtioille tiedotetaan arviointimenettelystä YVA-yleissopimuksen mukaan, ympäristöministeriö huolehtisi tiedonvälityksestä.

Arviointimenettelyssä laadittaisiin ympäristövaikutusten arviointiselostus, jossa esitetään yhtenäisesti hankkeen ja tarkasteltujen vaihtoehtojen ympäristövaikutukset.

Arviointiselostuksesta tiedotettaisiin ja kuulutaisiin laajasti hankkeen arvioidulla vaikutusalueella. Kuuleminen voitaisiin järjestää muun lain mukaisen kuulemisen yhteydessä, jos kaikilla niillä, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa, olisi mahdollisuus ilmaista mielipiteensä hankkeesta ja arviointiselostuksesta. Tämä olisi yleensä mahdollista niissä tapauksissa, joissa arviointiohjelmassa ja yhteysviranomaisen siitä antamassa lausunnossa olisi määritetty tarkemmin hanketta koskevien lupamenettelyjen vireilletulojärjestys sekä se

muun lain mukainen menettely, jonka yhteydessä arviointiselostuksesta tiedotettaisiin ja kuulutaisiin.

Arviointiselostus olisi liitettävä asianomaisen erityislain mukaiseen päätöksentekoaineistoon. Viranomainen ei saisi tehdä lupa- tai siihen rinnastettavaa päätöstä, ennen kuin arviointimenettely on suoritettu. Päätöksessään viranomaisen olisi esitettävä, miten arviointimenettelyn tulokset on otettu huomioon asianomaisen lain säännösten nojalla. Jos merkittävästi ympäristöön vaikuttavan hankkeen arviointimenettelyä ei ole suoritettu, lääninhallitus voisi tällä perusteella valittaa toisen viranomaisen päätöksestä. Lisäksi lääninhallituksella olisi oikeus eräissä tapauksissa määrätä hankkeen toteuttaminen keskeytettäväksi, jos arviointimenettelyä ei ole suoritettu.

Ehdotettu laki ei edellytä muutoksia viranomaisorganisaatiossa, eikä se muuttaisi viranomaisten voimassa olevaan lainsäädäntöön perustuvaa toimivaltaa.

Ympäristöministeriö ohjaisi ja kehittäisi arviointia yleisesti sekä tekisi päätöksen arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa yhteysviranomaisen esityksestä. Muut ministeriöt ohjaisivat ja kehittäisivät ympäristövaikutusten arviointia toimialoillaan. Asetuksella on tarkoitus säätää, että vesi- ja ympäristöhallinto toimisi ympäristövaikutusten arvioinnin asiantuntijaviranomaisena. Lääninhallitukset ohjaisivat ja valvoisivat arviointimenettelyn täytäntöönpanoa läänissä. Kunta voisi toimia arviointimenettelyssä hankkeesta vastaavana tai lausunnonantajana. Lisäksi kunnan viranomainen käsitelisi eräitä arviointimenettelyn piiriin tulevia hankkeita lupaviranomaisena.

Ehdotettu lainsäädäntö mahdollistaisi YVA-yleissopimuksen voimaansaattamisen. Siitä on tarkoitus säätää erikseen.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Arviointimenettelyn piiriin tulisi asetusluonnoksessa esitetyn hankeluettelon perusteella arviolta enintään 20 hanketta vuosittain. Muiden arviointimenettelyssä käsiteltävien hankkeiden lukumäärä olisi muutamia kymmeniä.

Ehdotetun arviointimenettelyn soveltamisala ja sen edellyttämät selvitykset olisivat rinnastettavissa useiden Euroopan yhteisöjen jäsen-

maiden ja Suomen tärkeimpien vientimaiden edellyttämien arviointimenettelyjen vaatimuksiin. Ehdotettu menettely edistäisi siten yhtäläisten kilpailun edellytysten muodostumista Suomen ja muiden maiden välillä.

Arviointimenettelyn kustannukset hankkeesta vastaavalle syntyisivät tiedottamisesta, kuulemisesta, selvitysten tekemisestä ja arviointiselostuksen laatimisesta.

Tiedottamisen ja kuulemisen kustannuksia voitaisiin pienentää silloin, kun kuuleminen voidaan yhdistää muun lain mukaiseen kuulemiseen. Jos hanketta olisi arvioitava toisessa valtiossa, tarvittavista käännoksistä aiheutuisi lisäkustannuksia.

Arviointiohjelman mukaiset selvitykset olisivat suureksi osaksi samoja selvityksiä, joita edellytetään voimassa olevien lakien mukaisissa lupahakemuksissa tai joita tehdään hankkeiden suunnittelua varten. Tällöin ei muodostuisi merkittäviä lisäkustannuksia. Laadittavat lisäselvitykset voisivat liittyä hankkeen vaihtoehtojen vertailuun sekä selvityksiin, joissa pyritään tarkastelemaan vaikutusten kytkeytymistä toisiinsa ja keskeisiä välillisiä vaikutuksia. Näiden lisäselvitysten kustannukset vaihtelisivat hanketyyppien, hankkeiden ja tarkasteltavien vaihtoehtojen mukaan.

Hankkeesta vastaavan kustannukset Suomessa toteutetuissa ympäristövaikutusten arvioinnin kehittämishankkeissa ovat vaihdelleet suuresti hanketyyppien mukaan. ECE:n tie- ja allashankkeiden ympäristövaikutusten arviointia koskevassa selvityksessä (Application of Environmental Impact Assessment. Highways and dams. ECE Environmental Series 1) on tarkasteltu myös kustannus- ja ajankäyttökysymyksiä. ECE:n yhteenvedossa ympäristövaikutusselvitysten kustannusosuus hankkeen kokonaiskustannuksista on vaihdellut alle promillessa muutamaan prosenttiin. Osuus suunnittelukustannuksista vaihteli alle prosentista yli kymmeneseen prosenttiin. Selvityksen mukaan ympäristövaikutusten selvittäminen ja arviointi ei aiheuttanut merkittävää viivästymistä suunnittelussa ja päätöksenteossa.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely voisi eräiltä osin tuottaa säästöjä hankkeesta vastaavalle. Jos arviointimenettelyllä voidaan yhteensovittaa erilaisia näkemyksiä ja siten vähentää muutoksenhakua, asian käsittely saattaisi nopeutua merkittävästi. Kustannussäästöjä voisi myös syntyä, jos arviointimenettely tuo suunnitteluvaiheessa esille toteuttamis-

kelpoisia edullisempia ratkaisuja. Haitallisten ympäristövaikutusten vähenemisestä tai estämisestä voisi myös syntyä merkittävää yhteiskuntataloudellista säästöä.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely ei lisäisi sanottavasti hallinnon kustannuksia. Arviointimenettelyyn liittyvät hallinnolliset tehtävät hoidettaisiin pääosin nykyisillä voimavaroilla. Viranomaisten välinen yhteistyö voi säästää hallintokustannuksia vähentämällä päällekkäistä työtä. Viranomainen voisi laskuttaa hankkimistaan tarpeellisista hanketta koskevista selvityksistä hankkeesta vastaavaa valtion maksuperustelain (150/92) mukaan.

4.2 Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Suunniteltaessa arviointimenettelyyn liittyvien tehtävien hoitoa lähtökohtana on ollut hallinnon nykyinen rakenne ja viranomaisten nykyinen toimivalta. Vireillä olevat hallinnon kehittämishankkeet aiheuttavat todennäköisesti muutoksia ympäristöministeriössä, vesi- ja ympäristöhallinnossa sekä lääninhallituksissa. Esiityksen mukaisista tehtävistä huolehtisi pääasiassa aluehallinnon viranomainen. Mahdolliset muutokset viranomaisorganisaatiossa voidaan ottaa huomioon muuttamalla ehdotetun lain nojalla annettavaa asetusta.

Viranomaisten ympäristövaikutusten arviointiin liittyvät tehtävät lisääntyisivät lähinnä lääninhallituksissa sekä vesi- ja ympäristöpiireissä. Tehtävien edellyttämät voimavarat olisi turvattava hallinnon sisäisin järjestelyin.

4.3 Ympäristövaikutukset

Ehdotukset edistäisivät ympäristövaikutusten huomioon ottamista hankkeiden suunnittelussa ja parantaisivat niiden yhtenäistä tarkastelua tehtäessä lupapäätöksiä ja muita ratkaisuja. Näin pyritään ehkäisemään haitallisten ympäristövaikutusten syntymistä.

Lakiehdotukseen sisältyvä yleinen selvityselvollisuus koskisi sekä viranomaisia että hankkeesta vastaavia. Kyseessä olisi yleinen velvoite arvioida ja ottaa huomioon ympäristövaikutuksia silloinkin, kun ne eivät liity arviointimenettelyssä käsiteltävään hankkeeseen.

Lakiehdotusten vaikutukset kohdistuvat pitkälle aikavälille ja luovat osaltaan edellytyksiä

ympäristön laadun parantamiselle ja ympäristön käyttöä koskevan ohjauksen edelleen kehittämiseksi.

4.4. Vaikutukset kansalaisten asemaan

Ehdotettu laki lisäisi kansalaisten ja kansalaisryhmien mahdollisuuksia saada ennakolta tietoa hankkeista. Samalla se parantaisi edellytyksiä osallistua hanketta koskevaan suunnitteluun ja päätöksentekoon. Säännökset mahdollistavat osallistumismenettelyjen kehittämisen. Myös toisen valtion kansalaisilla ja yhteisöillä olisi oikeus osallistua ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn, jos hankkeella on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia Suomen rajojen ulkopuolella.

5. Asian valmistelu

Sisäasiainministeriö asetti 1981 työryhmän selvittämään ympäristövaikutusten arvioinnin kehittämistä. Työryhmä esitti mietinnössään (komiteamietintö 1982:46) erääksi tavoitteeksi menettelytapojen vakiinnuttamisen tarkistamalla voimassa olevaa käytäntöä. Työryhmän suosituksia on sovellettu eräissä kokeiluhankkeissa, kuten Soklin kaivoshankkeessa (ympäristöministeriön ympäristönsuojeluosaston työryhmän mietintö 48/1989), valtatie 3:n linjausvaihtoehtojen tarkastelussa (ympäristöministeriön ympäristönsuojeluosaston sarja C/36/1988) sekä kuntien ympäristövaikutusten arviointihankkeessa (Ympäristövaikutusten arviointi kunnissa, Suomen Kaupunkiliitto, julkaisut 679 ja 678).

Valtioneuvoston 1988 antaman ympäristöpoliittisen selonteon sekä ympäristön ja kehityksen Suomen toimikunnan mietinnön (komiteamietintö 1989:9) mukaan ympäristön olennaista muuttamista koskeviin hankkeisiin ja suunnitelmiin on tarkoitus liittää asianmukainen ympäristövaikutusten arviointi. Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) 1988 antamassa arviossa Suomen ympäristöpolitiikasta vuosina 1986—1987 (ympäristöministeriön ympäristönsuojeluosaston sarja A/72/1988) ehdotetaan, että ympäristövaikutusten arviointiprosessi otettaisiin Suomessa käyttöön.

Ympäristöministeriö asetti 9 päivänä syyskuuta 1991 työryhmän (YVA 92 -työryhmä),

jonka tehtävänä oli selvittää ne lainsäädännölliset, hallinnolliset ja muut toimet Suomessa, joita EY:n YVA-direktiivin toimeenpano ja ECE:n YVA-yleissopimuksen voimaansaatminen edellyttävät.

Työryhmä luovutti mietintönsä 16 päivänä kesäkuuta 1992. Mietinnöstä pyydettiin laajalti lausunnot eri tahoilta, kuten keskeisiltä viranomaisilta sekä eräiltä tuomioistuimilta, kuntien keskusjärjestöiltä, eräiltä tutkimuslaitoksilta ja korkeakouluilta, työmarkkinajärjestöiltä, ympäristön- ja luonnonsuojelujärjestöiltä sekä eräiltä muilta järjestöiltä.

Valtaosa lausunnonantajista piti ehdotettua lainsäädäntöä tarpeellisenä. Useissa lausunnoissa esitettiin kuitenkin muutoksia ehdotuksen yksityiskohtiin. Valtioneuvoston kanslia, oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, liikenne ministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, opetusministeriö ja työministeriö hyväksyivät ehdotuksen tai esittivät siihen täydennyksiä. Lisäyksiksi esitettiin muun muassa eri osapuolten osallistumisoikeuden vahvistamista vuorovaihtoteista osallistumista kehittämällä ja valitusmahdollisuuksia lisäämällä, kunnan aseman vahvistamista lausunnonantajana sekä ympäristövaikutus-käsitteen laajentamista.

Ulkoasiainministeriön mukaan ehdotus täyttää YVA-yleissopimuksen asettamat vaatimukset kansallisen arviointimenettelyn osalta. Puolustusministeriöllä ei ollut huomautettavaa esitykseen.

Valtiovarainministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, maa- ja metsätalousministeriö sekä eräät teollisuuden etujärjestöt ehdottivat lausunnoissaan hankeluettelon supistamista sekä tarkennuksia arviointimenettelyn sovittamiseen voimassa olevien lakien mukaisiin menettelyihin sekä osittain myös pitäytymistä voimassa olevassa lainsäädännössä.

Lausunnoista on ympäristöministeriössä tehty tiivistelmä. Hallituksen esitys perustuu työryhmän ehdotukseen ja siitä saatuihin lausuntoihin.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

6.1. Riippuvuus eräistä uudistussuunnitelmista

Maankäytön ohjauksen uudistamistyö on vireillä ympäristöministeriössä. Asiaa valmistellut työryhmä jätti mietintönsä ympäristöminis-

teriölle maaliskuussa 1993 (ympäristöministeriö, kaavoitus- ja rakennusosasto, työryhmän raportti 1993:1). Uudistettu ohjausjärjestelmä on tarkoitus toteuttaa vuoden 1994 loppuun mennessä.

Sähkölain ja yleisistä teistä annetun lain kokonaisuudistukset ovat vireillä. Toteutessaan uudistukset vaikuttanevat eräiden hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnin järjestämiseen. Lisäksi vesilupatoimikunta on jättänyt mietintönsä oikeusministerille maaliskuussa 1993 (komiteamietintö 1993:13). Mietinnössä ehdotetaan vesilain säännösten tarkistamista katselmustoimituksen sekä säännöstely- ja rakentamislupien ehtojen osalta. Toteutessaan vesilain muutokset saattavat vaikuttaa eräiden hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnin järjestämiseen.

Valtioneuvosto teki 17 päivänä kesäkuuta 1993 periaatepäätöksen toimenpiteistä keskushallinnon ja aluehallinnon uudistamiseksi. Periaatepäätöksen mukaan ympäristöhallinto koetaan aluetasolla ympäristöministeriön alaisiksi aluekeskuksiksi yhdistämällä vesi- ja ympäristöpiirit ja lääninhallituksen ympäristöteh-

tävät sekä sen mukaan kuin erikseen tarkemmin määritellään ympäristöterveydenhuollon tehtävät. Aluekeskukset ovat asianomaisilta osin maa- ja metsätalousministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön ohjauksessa. Kaavoituksen osalta uudistus toteutetaan ottaen huomioon vireillä oleva rakennuslain muutos. Muutokset toteutetaan viimeistään vuonna 1995.

Vesi- ja ympäristöhallituksesta muodostetaan viimeistään vuonna 1995 tutkimus- ja kehittämiskeskus, jolla ei ole hallinnollisia ohjaustehtäviä, lukuun ottamatta asiantuntijaohjausta.

6.2. Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista

Ehdotetut lait liittyvät Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja Yhdistyneiden kansakuntien Euroopan talouskomissiossa valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista hyväksytyn yleissopimuksen voimaansaattamiseen. Ne voidaan saattaa voimaan jo ennen YVA-yleissopimuksen voimaantuloa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä

1 luku. Lain tavoite ja määritelmät

1 §. *Tavoite.* Pykälän 1 momentin mukaan lakiehdotuksen tavoitteena on lisätä ja parantaa ympäristöä koskevaa tietoa päätöksenteossa ja suunnittelussa ja edistää viranomaisten, kansalaisten ja yhteisöjen mahdollisuuksia osallistua suunnitteluun. Näin pyritään ehkäisemään haitallisten ympäristövaikutusten syntyminen sekä sovittamaan yhteen eri näkökulmia ja tavoitteita. Tämä tukee kestävästä kehityksen toteuttamista.

Ehdotettu laki muodostaisi keskeisen osan sitä kansallista lainsäädäntöä, joka on tarpeen ETA-sopimukseen liittyvän YVA-direktiivin sekä YK:n Euroopan talouskomissiossa hyväksytyn YVA-yleissopimuksen noudattamiseksi.

Ympäristövaikutusten arviointia koskevia velvoitteita asetetaan eräissä muissakin kansainvälisissä sopimuksissa. Tässä laissa ehdotettu arviointimenettely sekä ympäristöministeriölle säädetty yhteydenpitotehtävä valtioiden rajat ylittävien vaikutusten arviointimenettelyssä täyttäisivät kansalliselle menettelylle YVA-direktiivissä ja -yleissopimuksessa asetettavat vaatimukset.

Milloin Suomea velvoittavan muun kansainvälisen sopimuksen kuin YVA-yleissopimuksen toimeenpano edellyttää, että Suomessa toteutettavan hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettely järjestetään yhteistyössä toisen valtion kanssa, sovelletaan ehdotettua lakia siten kuin 3 luvussa säädetään.

2 §. *Määritelmät.* Laissa määriteltäisiin ympäristövaikutusten arvioinnissa käytettävät keskeiset käsitteet:

Ympäristövaikutus. Määritelmä vastaisi sisältöltään YVA-direktiivin ja -yleissopimuksen määritelmiä. Hankkeen ja sen toiminnan vai-

kutukset voivat olla välittömiä tai välillisiä. Vaikutuksen määritelmä perustuu laajaan ympäristökäsitteeseen, johon sisältyvät vaikutukset myös ihmisten terveyteen, viihtyvyyteen ja elinoloihin sekä kulttuuriperintöön, yhdyskuntarakenteeseen ja luonnonvarojen hyödyntämiseen.

Arviointimenettely. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyllä tarkoitettaisiin ehdotetun lain mukaista menettelyä, jossa laaditaan arviointiohjelma ja arviointiselostus sekä tiedotetaan ja kuullaan niistä viranomaisia sekä kansalaisia ja yhteisöjä, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa. Menettely täyttäisi YVA-direktiivin ja -yleissopimuksen vaatimukset. Siinä arviointiin merkittävästi ympäristöön vaikuttavien hankkeiden ympäristövaikutukset.

Arviointiohjelma. Ympäristövaikutusten arviointiohjelmalla tarkoitettaisiin hankkeesta vastaavan laatimaa suunnitelmaa siitä, miten hankkeen ja sen alustavien vaihtoehtojen ympäristövaikutukset selvitetään ja arvioidaan. Arviointiohjelma olisi lähinnä työohjelma arviointimenettelyn toteuttamiseksi. Sen perusteella arviointimenettely sovitettaisiin yhteen muun lain mukaisiin menettelyihin. Asetuksella on tarkoitus säätää sen sisällöstä tarkemmin.

Arviointiselostus. Ympäristövaikutusten arviointiselostuksella tarkoitettaisiin yhtenäistä esitystä hankkeen ja sen vaihtoehtojen ympäristövaikutuksista. Se sisältäisi myös arvion niiden merkittävyydestä. Arviointiselostus perustuisi selvityksiin, jotka on tehty arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen ohjelmasta antaman lausunnon pohjalta. Selostuksen vähimmäissisällöstä on tarkoitus säätää asetuksella.

Hankkeesta vastaava. Hankkeesta vastaavalla tarkoitettaisiin toiminnanharjoittajaa tai sitä, joka muutoin on vastuussa laissa tarkoitettun hankkeen valmistelusta ja toteuttamisesta. Hankkeesta vastaava voisi olla myös valtion ja kunnan viranomainen.

Yhteysviranomainen. Yhteysviranomaisella tarkoitettaisiin asetuksella säädettävää viranomaista, joka huolehtii siitä, että arviointimenettely järjestetään. Asetuksella on tarkoitus säätää yhteysviranomaisesta ja sen tehtävistä.

3 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön.* Hankkeiden ympäristövaikutusten selvittämistä edellytetään muun muassa vesilaissa, rakennuslaissa, ympäristölupamenettelylaissa ja laeissa, joissa tarkoitettuihin lupa- ja vastaaviin päätöksiin

sovelletaan ympäristölupamenettelylakia, sekä ydinenergialaissa. Pykälä sisältäisi yleisen periaatteen siitä, että lakia sovellettaessa käytetään hyväksi hankkeesta ja sen ympäristövaikutuksista muussa yhteydessä tehdyt selvitykset. Arviointiohjelmassa sovitettaisiin yhteen eri lakien mukaiset selvitysvaatimukset. Esimerkiksi kaavoituksen ja tieverkkosuunnittelun yhteydessä tehdään yleensä selvityksiä, joita voidaan hyödyntää myöhemmin hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnissa. Näissä suunnittelujärjestelmissä on muun muassa voitu arvioida eräitä vaihtoehtoja, joita tämän vuoksi ei enää ole tarpeen tarkastella arviointimenettelyssä.

Arviointimenettely helpottaisi muiden lakien mukaisten lupahakemusten tai vastaavien asiakirjojen laadintaa. Arviointiselostukseen sisältyviä selvityksiä hankkeen ympäristövaikutuksista käytettäisiin hyväksi hanketta koskevissa lupa- tai vastaavissa menettelyissä. Näin välttyttäisiin päällekkäisten selvitysten laatimiselta. Tästä säädettäisiin erikseen tässä esityksessä ehdotettavissa rakennuslain 7 a §:ssä, vesilain 16 luvun 1 a §:n 1 momentissa, ympäristölupamenettelylain 6 §:n 2 momentissa, kemikaalilain 33 a §:n 1 momentissa, maa-aineslain 5 §:n 3 momentissa, kaivoslain 23 a §:n 1 momentissa, sähkölain 24 §:n 5 momentissa, yleisistä teistä annetun lain 25 a §:n 1 momentissa, ilmailulain 30 a §:n 1 momentissa, kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 5 §:n 3 momentissa, yksityismetsälain 2 a §:ssä ja metsänparannuslain 2 §:n 3 momentissa.

2 luku. Arviointimenettely

4 §. *Soveltamisala.* Pykälän 1 momentin mukaan arviointimenettelyä sovellettaisiin aina sellaisiin hankkeisiin, joilla luonteensa vuoksi saattaa olla merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Näistä hankkeista säädettäisiin tarkemmin asetuksella.

Lain nojalla annettavalla asetuksella on tarkoitus vahvistaa hankeluettelo, johon kuuluviin hankkeiden ympäristövaikutukset aina selvitetäisiin ja arviointiin arviointimenettelyssä. Tällaisia hankkeita olisivat esimerkiksi ydinvoimalaitokset, öljynjalostamot, massa-, paperi- ja kartonkitehtaat, suurehko satamahankkeet, moottoritiet, raskaan liikenteen lentokentät, joiden pääkiitorata on vähintään 2 100 metriä pitkä, merkittävät ongelmajätelaitokset, laajat

vesistöjen säännöstelyhankkeet, suuret jätevesien käsittelylaitokset, merkittävät pohjavedenottohankkeet ja hankkeet, joilla muutetaan laajoja yhtenäiseksi katsottavia metsä-, suo- tai kosteikkoalueita pysyväisluonteisesti.

Asetuksella säädettävä hankeluettelo perustuisi pääosaltaan YVA-direktiivin ja -yleissopimuksen luetteloihin, joista poikettaisiin eräiltä osin. Poikkeukset perustuisivat Suomen luonnon erityispiirteisiin ja kestokykyyn, kokemukseen hankkeiden ympäristövaikutusten merkittävyydestä sekä ennakoivalvonnan nykykäytäntöön. Hankeluettelossa olisi myös hankkeita, joita Suomessa ei ilmeisesti toteuteta, mutta joiden arviointivelvoitteisiin olisi varauduttava YVA-yleissopimuksen ja -direktiivin takia. Tällainen hanke olisi esimerkiksi merellä tapahtuva hiilivedyn tuotanto.

YVA-direktiivin liitteessä 2 on lueteltu hankkeita, joita käsitellessään viranomainen harkitsee yksittäistapauksessa, edellytetäänkö vaikutusten arviointia. EY:n komissio on edellyttänyt EY:n jäsenmailta, että liitteen 2 hankkeet voidaan tarvittaessa käsitellä vastaavassa menettelyssä kuin ne hankkeet, jotka on lueteltu YVA-direktiivin liitteessä 1.

Pykälän 2 momentin mukaan lakia sovellettaisiin lisäksi tapauskohtaisesti muuhun hankkeeseen tai jo toteutetun hankkeen olennaiseen muutokseen, jonka ympäristövaikutukset muodostuvat todennäköisesti merkittäviksi ja olisivat siten rinnastettavissa tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin.

Asetuksella ei ole mahdollista vahvistaa ennakolta riittävän yksiselitteisesti niitä hankkeita, joilla niiden laadusta ja laajuudesta johtuen saattaisi olla merkittäviä haitallisia vaikutuksia. Tämän vuoksi pykälän 2 momentiksi ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan harkittaessa tapauskohtaisesti hankkeen suhdetta ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn lähtökohtana olisivat 1 momentissa tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavat merkittävät haitalliset ympäristövaikutukset. Harkinnassa annettaisiin erityistä merkitystä hankkeen laadulle, laajuudelle, sijainnille, hankkeen ja muun hankkeen mahdollisille yhteisvaikutuksille sekä 2 §:ssä tarkoitetuille ympäristövaikutuksille. Nämä hankkeet voivat olla hanke-tyypiltään erilaisia tai eräissä tapauksissa samantyyppisiä mutta pienempiä kuin asetuksessa säädettävän hankeluettelon hankkeet. Tällä perusteella arviointimenettelyyn voisivat tulla

esimerkiksi eräät teollisuuslaitokset, veden kaukokuljettamiseen rakennettavat runkoputket, siltahankkeet, metsäautotiet ja laskettelukukset.

5 §. *Poikkeukset soveltamisalasta.* Pykälän mukaan arviointimenettelyä ei sovellettaisi, jollei 3 luvun säännöksistä muuta johdu, 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuun hankkeeseen tai hankkeen olennaiseen muutokseen, jos vaikutukset on selvitetty muun lain mukaisessa menettelyssä tässä laissa tarkoitettulla tavalla ja kuuleminen on järjestetty siten, että on kuultu kansalaisia, viranomaisia ja yhteisöjä, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa. Tällainen hanke voisi olla esimerkiksi hanke, joka on suunniteltu yksityiskohtaisen kaavoituksen yhteydessä. Kuitenkin aina, kun hankkeella on todennäköisesti valtion rajat ylittäviä vaikutuksia, arviointimenettelyä olisi sovellettava siten kuin 3 luvussa säädetään.

6 §. *Päätös arviointimenettelyn soveltamisesta.* Pykälän 1 momentin mukaan ympäristöministeriö tekisi päätöksen siitä, että 4 §:n 2 momentin mukaisen hankkeen ympäristövaikutukset selvitetään arviointimenettelyssä. Ympäristöministeriö tekisi päätöksen yhteysviranomaisen esityksestä. Yhteysviranomaisen olisi kuultava hankkeesta vastaavaa ja liitettävä esitykseen tämän kanta. Päätös olisi tehtävä mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ympäristöministeriö on saanut riittävät tiedot hankkeesta. Tästä on tarkoitus säätää tarkemmin asetuksella.

Hankkeet voisivat tulla yhteysviranomaisen tietoon eri tavoin. Tämän lain 16 §:ssä tarkoitettu viranomaisten yhteistyövelvoite varmistaisi osaltaan tiedonkulkua yhteysviranomaiselle. Yhteysviranomaisen olisi oltava etukäteen yhteydessä muihin viranomaisiin, kuntiin sekä seutukaavoituksesta vastaaviin kuntainliittoihin esimerkiksi arvokkaiden ja herkästi vaurioituvien alueiden ja alueellisesti ongelmallisten hankkeiden määrittämiseksi.

Pykälän 2 momentin mukaan yhteysviranomainen antaisi tarvittaessa hankkeesta vastaavalle lausuntonsa siitä, että 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuun hankkeeseen ei sovelleta arviointimenettelyä. Menettelyä ei sovellettaisi, jos hankkeen haitalliset ympäristövaikutukset eivät ole merkittäviä tai vaikutukset on riittävästi selvitetty ja kaikille niille, joiden oloihin ja etuihin hanke saattaa vaikuttaa, on varattu tilaisuus esittää mielipiteensä jonkin muun lain mukaisessa menettelyssä.

Pykälän 3 momentin mukaan kauppa- ja

teollisuusministeriö huolehtisi pykälän 1 ja 2 momentin mukaisista tehtävistä ydinenergia-laissa tarkoitettuja ydinlaitoksia koskevien hankkeiden osalta. Ydinenergiailaissa tarkoitettua ydinlaitokset kuuluisivat pääsäännön mukaan tämän lain nojalla annettavan asetuksen hankeluetteloon. Näiden hankkeiden suunnittelussa sovellettaisiin aina arviointimenettelyä. Hankkeiden muutoksetkin saattavat aiheuttaa merkittäviä ympäristövaikutuksia, jolloin niihin olisi viranomaisen päätöksen perusteella sovellettava arviointimenettelyä. Kauppa- ja teollisuusministeriö valmistelee ydinenergiailain mukaisen päätöksen ja ottaa kantaa myös ympäristövaikutusten selvitystarpeeseen sekä pyytää tarpeelliset lausunnot asiasta. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista, että ministeriö harkitsisi ydinlaitoksen rakentamisen todennäköisten vaikutusten merkittävyyttä ja ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tarpeellisuutta.

7 §. *Arvioinnin ajankohta.* Pykälän 1 momentin mukaan hankkeen ympäristövaikutukset olisi selvitettävä ennen kuin ryhdytään hankkeen toteuttamiseksi ympäristövaikutusten kannalta olennaisiin toimiin. Hankkeen toteuttamisen kannalta olennaisina toimina pidettäisiin erityisesti sellaisia toimia, joiden vuoksi ympäristöä on vaikea palauttaa ennalleen. Arviointimenettely olisi toteutettava suunnittelun mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta ympäristövaikutuksia koskeva tieto olisi käytettävissä tehtäessä hanketta koskevia viranomaispäätöksiä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että arviointi on suoritettava kuitenkin viimeistään ennen 13 §:ssä tarkoitettua päätöksen tekemistä. Tavoitteena on, että arviointiselostus yleensä esitettäisiin osana lupahakemusasiakirjoja tai, jos hanke ei edellytä lupahakemusta, hanketta koskevassa suunnitteluasiakirjassa.

8 §. *Arviointimenettelyn aloittaminen.* Pykälän 1 momentin mukaan hankkeesta vastaavan olisi toimitettava arviointiohjelma yhteysviranomaiselle. Arviointiohjelma toimitettaisiin yhteysviranomaiselle suunnittelun mahdollisimman varhaisessa vaiheessa hankkeen muu valmistelu huomioon ottaen. Arviointiohjelmasta annettavassa yhteysviranomaisen lausunnossa määriteltäisiin, mitä seikkoja arviointimenettelyssä on selvitettävä, ovatko mahdollisesti muussa yhteydessä tehdyt selvitykset riittäviä sekä kuinka arviointimenettely muutoin liitetään hankkeeseen sovellettaviin erityislakien

mukaisiin menettelyihin. Arviointiohjelman sisällöstä on tarkoitus säätää tarkemmin asetuksella.

Arviointiohjelman olisi oltava havainnollinen ja yleistajuinen. Siitä olisi käytävä ilmi riittävällä tarkkuudella, missä suunnitteluvaiheessa hanke on, mitä selvityksiä on tehty tai suunniteltu tehtäväksi sekä mitä lupia ja muita niihin rinnastettavia päätöksiä hanke edellyttää. Arviointiohjelmassa olisi lisäksi esitettävä pääpiirteiset tiedot hankkeesta. Lisäksi siinä olisi oltava hankkeesta vastaavan ehdotus vireilläolosta ilmoittamisen ajankohdasta ja sisällöstä sekä tarvittaessa tiedot hankkeesta vastaavan kilpailuasemaan vaikuttavista seikoista.

Arviointiohjelmassa esitettäisiin myös tarpeellisessa määrin hankkeen mahdolliset toteutamisvaihtoehdot. Ohjelmien ja suunnitelmien kuten kaavoituksen, tieverkkosuunnittelun ja energiapolitiittisen suunnittelun yhteydessä tapahtuva vaihtoehtojen tarkastelu olisi viranomaisten tehtävä, eikä sitä edellytettäisi hankkeen arviointimenettelyssä.

Koska arviointiohjelmaa saattaa olla tarve tarkistaa hankkeen suunnittelun ja vaikutusten selvittämisen edetessä, sitä ei säädettäisi vahvistettavaksi. Tarkistukset ja poikkeamiset yhteysviranomaisen arviointiohjelmasta antamasta lausunnosta olisi tarpeen mukaan perusteltava arviointiselostuksessa.

Pykälän 2 momentin mukaan yhteysviranomaisen olisi ilmoitettava hankkeen vireilläolosta, jos hankkeella voi olla huomattava vaikutus laajalla alueella tai lukuisten henkilöiden oloihin, ellei ilmoittamista ole pidettävä ilmeisen tarpeettomana sen vuoksi, että hankkeesta on jo muussa yhteydessä tiedotettu riittävästi niille, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi kaavoituksessa, ydinenergiailain mukaisen periaatepäätöshakemuksen käsittelyssä tai tiesuunnittelussa, jossa suunnittelun aloittamisesta tiedotetaan hallintomenettelylain (598/82) 13 §:n mukaisesti.

Arviointiohjelman vireilläolosta tiedotettaisiin niille, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa. Näin varattaisiin kansalaisille ja yhteisöille mahdollisuus saada riittävän varhain tieto hankkeesta sekä siitä, miten hankkeesta ja sen vaikutuksista on mahdollisuus esittää mielipiteitä.

Vireilläolosta voisi ilmoittaa myös muu viranomainen kuin yhteysviranomainen. Tästä säädettäisiin tarkemmin asetuksella. Asetuksel-

la on tarkoitus säätää, että yhteysviranomaisen voisi siirtää tiedottamistehtävät toiselle viranomaiselle. Erityisesti tiehankkeiden suunnittelussa, johon jo käytännössä kuuluu laaja tiedottaminen, on tarkoituksenmukaista, että myös arviointiohjelmasta tiedottaminen hoidettaisiin samalla tavalla kuin muu hanketta koskeva tiedottaminen.

Pykälän 3 momentin mukaan vireilläolosta ilmoittamisen ajankohta ja sisältö olisi määritettävä siten, että hankkeesta vastaavan kilpailuasemaa ei vaaranneta. Samalla olisi otettava huomioon mitä jäljempänä 3 luvussa säädetään valtioiden rajat ylittävistä ympäristövaikutuksista.

Kilpailuasemaan vaikuttavina seikkoina olisi otettava huomioon tilanteet, joissa hanketta koskevien tietojen julkistaminen varhaisessa vaiheessa saattaisi vaarantaa hankkeesta vastaavan taloudellisen aseman ja liike- ja ammatillisuuden. Yhteysviranomaisen ja hankkeesta vastaavan olisi sovittava ilmoittamisen ajankohdasta ja sisällöstä pitäen lähtökohtana hankkeesta vastaavan esittämää arviota ilmoittamisen varhaisimmasta mahdollisesta ajankohdasta sekä ilmoituksen sisällöstä.

Yhteysviranomaisen harkitsisi arviointiohjelman perusteella, onko hankkeella todennäköisesti valtion rajat ylittäviä merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Jos tällaiset vaikutukset olisivat todennäköisiä, yhteysviranomaisen olisi toimitettava arviointiohjelma viipymättä ympäristöministeriölle YVA-yleissopimuksen mukaista toiselle valtiolle ilmoittamista varten siten kuin 3 luvussa säädetään. Yleissopimus edellyttää, että ilmoitus toiselle valtiolle tehtäisiin ennen arviointiselostuksen laatimista. Hankkeesta vastaavan käytössä olisi tarvittaessa myös toisella valtiolla olevat tiedot vaikutusalueesta.

Ilmoituksessa olisi mainittava, mistä asiassa on kysymys ja miten siitä voidaan esittää mielipiteitä. Ilmoituksen perusteella pyydetäisiin myös lausunnot arviointiohjelman kannalta keskeisiltä viranomaisilta. Lausunnot olisi pyydettyä ainakin hanketta käsitteleviltä lupaviranomaisilta ja todennäköisen vaikutusalueen kunnilta. Kun lupaviranomaisena on vesioikeus, lausunnonantajana toimisi käytännössä yleensä asianomainen vesi- ja ympäristöpiiri. Muita lausunnonantajia voisivat olla viranomaiset, jotka jonkin muun säädöksen nojalla käsittelevät hankkeeseen liittyvää asiaa. Tarvit-

taessa voitaisiin arviointiohjelmasta kuulla asiantuntijoita.

Ilmoituksen sisältöä harkitessaan viranomaisen on otettava huomioon 20 §:n säännökset vaitiolovelvollisuudesta.

9 §. *Yhteysviranomaisen lausunto.* Pykälän 1 momentin mukaan yhteysviranomaisen antaisi arviointiohjelmasta lausuntonsa hankkeesta vastaavalle. Yhteysviranomaisen olisi lausunnonaan otettava kantaa niihin selvitystarpeisiin, joita on esitetty 8 §:n mukaan annetuissa lausunnoissa ja mielipiteissä. Esitetyt mielipiteet ja lausunnot annettaisiin tiedoksi hankkeesta vastaavalle.

Yhteysviranomaisen olisi lausunnon antamista varten tarvittaessa neuvoteltava muiden asianomaisten viranomaisten kanssa siitä, kuinka tämän lain edellyttämien selvitysten hankkiminen sekä niistä tiedottaminen ja kuuleminen järjestetään. Neuvotteluissa sovittaisiin myös siitä, kuinka arviointimenettely ja siihen liittyvä tiedottaminen ja kuuleminen sovitaan hanketta koskeviin muun lain mukaisiin menettelyihin.

Lausunto toimitettaisiin 2 momentin mukaan tiedoksi asianomaisille viranomaisille.

Pykälän 3 momentin mukaan hankkeesta vastaavalla olisi oikeus saada yhteysviranomaiselta tämän hallussa olevat hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin kannalta tarpeelliset tiedot. Hankkeen ympäristövaikutusten arviointivelvollisuus on kuitenkin hankkeesta vastaavalla. Valtion viranomaisen voisi veloittaa valtion maksuperustelain (150/92) mukaisesti hankkeesta vastaavaa viranomaisen suoritteista aiheutuneista kustannuksista.

10 §. *Arviointiselostus.* Pykälän 1 momentin mukaan hankkeesta vastaava selvittäisi arviointiohjelmansa ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon pohjalta hankkeen ja sen vaihtoehtojen vaikutukset ja laatisi arviointiselostuksen. Arviointiselostus olisi hankkeesta vastaavan yhtenäinen esitys hankkeen ympäristövaikutuksista. Sen olisi oltava havainnollinen ja yleistajuinen.

Arviointiselostus olisi toimitettava yhteysviranomaiselle ja liitettävä muiden lakien mukaisiin lupahakemuksiin tai vastaaviin suunnittelusiakirjoihin. Jos arviointiselostuksesta ei ole tässä vaiheessa kuultu 11 §:ssä tarkoitettulla tavalla, yhteysviranomaisen siitä 12 §:n mukaan antama lausunto sekä muut lausunnot ja mielipiteet voitaisiin liittää asiakirjoihin myöhem-

min, kuitenkin ennen hanketta koskevan päätöksen tekemistä.

Pykälän 2 momentin mukaan arviointiselostuksen sisällöstä säädetään tarkemmin asetuksella. Tarkoituksena on, että arviointiselostus täyttäisi YVA-direktiivin ja -yleissopimuksen mukaiset vaatimukset. Sisältöä koskeva säännös olisi kuitenkin joustava, koska hankkeet ovat hyvin eri tyyppisiä. Hankkeiden erityispiirteet olisi otettava huomioon siten, että arviointiselostus laadittaisiin osana hankkeen muuta suunnittelua. Arviointiselostuksessa esitettäisiin hanke ja sen mahdolliset vaihtoehdot, tarvittaessa hankkeen toteuttamatta jättäminen mukaan luettuna, ja ne selvitykset, joihin arviointiselostuksessa esitetyt päätelmät perustuvat. Lisäksi esitettäisiin ne toimenpiteet, joilla voidaan estää, vähentää tai lieventää haitallisia vaikutuksia sekä seurantaohjelma. Arviointiselostukseen kuuluisi myös havainnollinen ja yleistajuinen yhteenveto.

11 §. *Arviointiselostuksesta kuuleminen.* Pykälän 1 momentin mukaan yhteysviranomaisen olisi huolehdittava siitä, että arviointiselostuksesta tiedotetaan kuuluttamalla siitä hankkeen todennäköisellä vaikutusalueella ja siitä, että arviointiselostuksesta pyydetään tarvittavat lausunnot ja varataan mahdollisuus esittää mielipiteitä. Ainakin kansalaisille ja yhteisöille, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa, olisi varattava mahdollisuus esittää mielipiteensä arviointiselostuksesta ja siinä yhteydessä hankkeesta, sen vaihtoehdoista ja selvitysten riittävyydestä. Lausunto olisi pyydettävä ainakin vaikutusalueen kunnilta ja niiltä, jotka ovat antaneet lausunnon arviointiohjelmasta 8 §:n mukaisesti. Tiedottaminen voitaisiin hoitaa järjestämällä kuulemistilaisuus silloin, kun vaikutukset ovat laajoja ja hankkeeseen kohdistuu erityistä mielenkiintoa.

Pykälän 2 momentin mukaan arviointiselostuksesta tiedottaminen ja kuuleminen olisi järjestettävä, mikäli se on mahdollista, hanketta koskevassa muussa laissa edellytetyn tiedottamisen ja kuulemisen yhteydessä. Tämä voisi tulla kyseeseen, jos muussa laissa säädettyä tiedottamista ja kuulemistä ei ole vielä järjestetty ja arviointiselostuksesta kuuleminen voitaisiin järjestää tässä yhteydessä riittävän varhaisessa vaiheessa ottaen huomioon hanketta koskevat muut menettelyt. Ajankohdalla on tärkeä merkitys sen vuoksi, että arviointiselostus ja yhteysviranomaisen siitä antama lausunto olisi oltava viranomaisen käytössä ennen

kuin tehdään hanketta koskeva 13 §:ssä tarkoitettu lupa- tai siihen rinnastettava päätös. Tällainen menettelyjen yhdistäminen keventäisi ja jouduttaisi hanketta koskevaa viranomaiskäsitteilyä ja lähentäisi ympäristövaikutusten arviointimenettelyä varsinaisiin lupamenettelyihin.

Arviointiohjelmassa ja yhteysviranomaisen siitä antamassa lausunnossa olisi esitettävä, kuinka edellä tarkoitettu yhteensovittaminen järjestetään. Tavoitteena on kytkeä arviointimenettely hankkeen toteuttamisen kannalta keskeisiin lupa- tai muihin menettelyihin.

Jos arviointiselostuksesta tiedottaminen ja kuuleminen yhdistetään edellä tarkoitettulla tavalla muun lain mukaiseen kuulemiseen, siinä on noudatettava mitä pykälän 1 momentissa säädetään. Tämä on tarpeen, jotta tiedottaminen ja kuuleminen olisi riittävän laaja-alaista.

12 §. *Arviointimenettelyn päättäminen.* Yhteysviranomaisen liittäisi pykälän 1 momentin mukaan arviointiselostukseen oman lausuntonsa, muut arviointiselostuksesta annetut lausunnot ja esitetyt mielipiteet sekä tarvittaessa yhteenvedon niistä. Yhteysviranomaisen tulisi lausunnossaan ottaa kantaa arviointiselostuksen ja arviointimenettelyn riittävyyteen ja laatuun ympäristövaikutusten arvioinnin kannalta ottaen huomioon muun muassa annetut lausunnot ja esitetyt mielipiteet.

Pykälän 2 momentin mukaan menettely päättyisi, kun yhteysviranomainen toimittaa arviointiselostuksen ja sen liitteet hankkeesta vastaavalle. Aineisto toimitettaisiin tiedoksi muille asianomaisille viranomaisille, jotka tarvittaessa käsittelevät arviointimenettelyä seuraaviin lupa- ja niihin rinnastettaviin menettelyihin liittyviä korvaus- tai toimenpidevaatimuksia. Asetuksella on tarkoitus säätää vesi- ja ympäristöhallinnon tehtäväksi tallentaa ja pitää saatavilla arviointiselostukset ja yhteysviranomaisen siitä antamat lausunnot.

13 §. *Arvioinnin huomioon ottaminen.* Pykälän 1 momentti sisältäisi keskeisen periaatteen siitä, että viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen eikä tehdä muuta siihen rinnastettavaa päätöstä ennen kuin se on saanut käyttöönsä arviointiselostuksen ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon. Tavoitteena on, että arviointiselostus saadaan hanketta käsittelevän viranomaisen tai muun päätöksentekijän käyttöön. Arviointiselostus ja yhteysviranomaisen siitä antama lausunto sisältävät tärkeitä tietoa lupaharkintaa tai muuta

hankkeen toteuttamisen kannalta olennaista päätöstä varten.

Arviointiselostuksen ja yhteysviranomaisen lausunnon puuttuminen ei kuitenkaan estäisi viranomaista hylkäämästä hakemusta, jos on ilmeistä, että luvan myöntämiselle ei ole perusteita.

Jos hankkeen haitalliset ympäristövaikutukset saattavat olla merkittäviä ja siihen tämän vuoksi sovelletaan arviointimenettelyä, viranomaisella tulisi olla käytettävissään arviointiselostus ja yhteysviranomaisen siitä antama lausunto ennen päätöksentekoa. Tämä koskisi esimerkiksi seuraavia päätöksiä:

— *rakennuslain* mukainen rakennuslupaa tai toimenpidelupaa koskeva päätös tai rakennuslain 124 a §:n mukaisen toimenpidekiellon alueelle myönnettävää lupaa koskeva päätös;

— *vesilain* 16 luvussa tarkoitettu vesioikeuden tekemä päätös lupaa koskevassa hakemusi-
asiassa;

— *ympäristölupamenettelylain* 9 §:n mukainen ympäristölupapäätös, joka perustuu ilman-
suojelulain, jätelain, terveydenhoitolain tai
eräistä naapurussuhteista annetun lain säännöksiin;

— *kemikaalilain* 32 §:n mukainen 1) terveydelle ja ympäristölle vaarallisten kemikaalien laajamittaista teollista käsittelyä ja varastointia koskeva teknillisen tarkastuskeskuksen lupapäätös sekä 2) terveydelle ja ympäristölle vaarallisen kemikaalin keski suurta teollista käsittelyä koskeva teknillisen tarkastuskeskuksen piiritoimiston lupapäätös;

— *maa-aineslain* 4 §:n mukainen maa-ainesten ottamista koskeva päätös;

— *kaivoslain* 27 §:n mukainen kauppa- ja teollisuusministeriön kaivospiirihakemuksen johdosta tekemä päätös sekä 9 §:n mukainen kauppa- ja teollisuusministeriön ratkaisu valtaushakemuksen johdosta;

— *sähkölain* 24 §:n mukainen valtioneuvoston päätös luvasta rakentaa valtakunnallisesti merkittäviä sähköteholtaan suuria voimalaitoksia;

— *yleisistä teistä annetun lain* 25 §:n mukainen tiesuunnitelman vahvistamista koskeva liikenneministeriön tai tiehallituksen päätös;

— *ilmailulain* 30 §:n mukainen yleiseen käyttöön tarkoitettua lentopaikan rakentamista ja pitoa koskeva valtioneuvoston lupapäätös;

— *kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain* 5 §:n mukainen valtioneuvoston tai sen määräämän viranomai-

sen lunastuslupaa koskeva päätös tai siihen rinnastettava muun lain mukainen lunastuslupaa koskeva päätös;

— *yksityismetsälain* 2 §:n mukainen metsä-
lautakunnan metsätaloussuunnitelman tarkas-
tamista tai hakkuu- ja uudistamissuunnitelman
hyväksymistä koskeva ratkaisu;

— *metsänparannuslain* 20 §:n mukainen met-
sälautakunnan ratkaisu metsänparannusvaro-
jen myöntämisestä metsänparannussuunnitelmien
laatimista ja toteuttamista koskevan hakemuksen johdosta; sekä

— *ydinenergialain* 11 §:n mukainen valtio-
neuvoston periaatepäätös yleiseltä merkitykseltään huomattavan ydinlaitoksen rakentamisesta.

Arviointiselostus ja yhteysviranomaisen lausunto mahdollistavat kokonaisvaltaisen tarkastelun silloinkin, kun laajaa hanketta, kuten satamaa, käsitellään eri menettelyissä.

Menettelyn piiriin voisivat kuulua hankkeet, joiden toteuttaminen ei edellytä lupaa tai siihen rinnastettavaa viranomaispäätöstä, kuten rautatiet, voimajohdot sekä valtionmaalla suoritettavat metsätaloushankkeet. Näissä tapauksissa olisi laadittava 7 §:n mukaan ympäristövaikutusten arviointiselostus ennen kuin ryhdytään ympäristövaikutusten kannalta olennaisiin toimiin hankkeen toteuttamiseksi.

Pykälän 2 momentin mukaan hanketta koskevasta lupa- tai siihen rinnastettavasta muusta päätöksestä olisi käytävä ilmi, miten arviointiselostus ja siitä annettu yhteysviranomaisen lausunto on otettu huomioon sen lain mukaisesti, johon päätös perustuu. Tätä edellytetään myös YVA-direktiivissä ja -yleissopimuksessa.

3 luku. Valtioiden rajat ylittävät ympäristövaikutukset

14 §. *Kansainväliset tehtävät.* Pykälän mukaan esityksessä ehdotettua ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovellettaisiin aina, kun kansainvälinen sopimus edellyttää, että Suomessa toteutettavan hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettely järjestetään yhteistyössä toisen valtion kanssa, eikä muusta menettelystä ole lailla säädetty. Tällaisia sopimuksia olisivat ne, joissa viitataan ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn. Keskeinen sopimus on YVA-yleissopimus, mutta sen lisäksi voivat tulla kyseeseen esimerkiksi 18 päivänä maaliskuuta 1992 allekirjoitettu teollisuuson-

nettomuussopimus ja Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelua koskeva yleissopimus.

Ympäristöministeriö huolehtisi pykälän 2 momentin mukaan ympäristövaikutusten arviointiin liittyvien tehtävien järjestämisestä siten kuin asetuksella säädetään. Ympäristöministeriölle tulevat edellä mainitut tehtävät vastaisivat YVA-yleissopimuksen mukaisia viranomaistehtäviä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tiedonkulusta yhteysviranomaiselta ympäristöministeriölle. Arviointiohjelma toimitettaisiin ympäristöministeriölle edelleen välitettäväksi toisen valtion viranomaisille. Ympäristöministeriön olisi pyydettävä asiasta ulkoasiainministeriön lausunto. YVA-yleissopimuksen mukaan voidaan käyttää voimassa oleviin kahden- ja monenkeskisiin sopimuksiin perustuvia menetelyjä kansainvälisissä arviointitehtävissä.

15 §. *Kansainvälinen kuuleminen.* Pykälän 1 momentin mukaan ympäristöministeriön tai sen määräämän viranomaisen on varattava YVA-yleissopimuksen osapuolena olevien valtioiden viranomaisille sekä luonnollisille henkilöille ja oikeushenkilöille tilaisuus osallistua ehdotetun lain mukaiseen arviointimenettelyyn, jos hankkeen ympäristövaikutukset todennäköisesti ilmenevät kyseisen valtion alueella. Arviointimenettely noudattaisi aina hankkeen sijaintimaan kansallista lainsäädäntöä.

Osallistuminen järjestettäisiin yhteistyössä kunkin menettelyyn osallistuvan valtion asianomaisten viranomaisten kanssa. Osallistumisen mahdollistamiseksi arviointiohjelma ja arviointiselostus olisi käännettävä tarvittavassa laajuudessa niitä valtioita varten, jotka ovat ilmoittaneet osallistuvansa ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn.

YVA-yleissopimuksen mukaan suomalaisilla viranomaisilla, kansalaisilla ja yhteisöillä on oikeus osallistua toisen sopimusosapuolen alueella vireillä olevaan arviointimenettelyyn silloin, kun suunniteltavalla hankkeella on todennäköisiä ympäristövaikutuksia Suomen lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella.

4 luku. Erinäiset säännökset

16 §. *Ohjaus, valvonta ja seuranta.* Pykälän 1 momentin mukaan ympäristöministeriölle kuuluisi lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja seuranta sekä arvioinnin yleinen kehittäminen. Muut ministeriöt huolehtisivat arviointimenet-

telyn täytäntöönpanon ohjauksesta ja seurannasta sekä arvioinnin kehittämisestä toimialoiltaan. Tähän kuuluisivat muun muassa soveltamisohjeiden laatiminen arviointimenettelyn toteuttamisesta ministeriön toimialaa koskevissa hankkeissa sekä suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnin kehittäminen. Soveltamisohjeissa olisi mahdollista tarkentaa arviointiselostuksen sisältöä hanketyypeittäin ja ottaa huomioon alalle tyypillisiä erityistilanteita. Ohjeissa olisi mahdollista määrätä tarkemmin myös arviointiselostuksen täydentämisestä tarvittaessa.

Pykälän 2 momentin mukaan lääninhallitus ohjaisi ja valvoisi lain täytäntöönpanoa läänissä.

Arviointimenettelyn joustava toteuttaminen edellyttää 3 momentin mukaan valtion ja kuntien viranomaisten yhteistyötä. Yhteistyöllä varmistettaisiin, että yhteysviranomainen saa tietoonsa kaikki ne hankkeet, joiden vaikutukset todennäköisesti olisivat merkittäviä.

17 §. *Valitusoikeus arvioinnin puuttumisen perusteella.* Pykälä samoin kuin 18 § liittyy 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuun lääninhallituksen toimivaltaan.

Pykälän 1 momentin mukaan lääninhallituksella olisi oikeus valittaa 4 §:ssä tarkoitettua hanketta koskevasta muun lain mukaisen lupasian ratkaisusta tai muusta hankkeen toteuttamisen kannalta olennaisesta päätöksestä sillä perusteella, että tässä laissa tarkoitettua ympäristövaikutusten arviointia ei ole suoritettu. Valitusoikeus ei koskisi päätöstä tätä laajemmin, ellei lääninhallituksella ole oikeutta valittaa muun lain perusteella.

Tämän lisäksi 17 §:n 2 momentin mukaan se, jolla on muun lain mukaan oikeus hakea muutosta päätökseen, voisi valituksessaan vedota siihen, ettei arviointimenettelyä ole suoritettu. Säännös on tarpeen, koska ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä ei tehdä asiaa koskevaa ratkaisua. Hanketta koskevan asian ratkaisemisesta säädetään erityislaeissa, joissa säädetään myös asianosaisten oikeudesta valittaa. Yhtä hanketta koskevat useat eri lait, joiden säännökset valitusoikeuden perusteesta ja laajuudesta vaihtelevat. Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettavalla lailla täsmennetään valitusperusteita tältä osin.

18 §. *Pakkokeinot.* Lääninhallituksella olisi pykälän mukaan oikeus sakon uhalla määrätä hankkeen toteuttaminen keskeytettäväksi siihen saakka, kunnes arviointimenettely on suo-

ritettu. Edellytyksenä on, että 4 §:n mukaisen hankkeen toteuttaminen ei edellytä 17 §:ssä tarkoitettua muun lain mukaista lupaa tai siihen rinnastettavaa päätöstä, ja hankkeen toteuttamiseen on ryhdytty ennen tässä laissa edellytettyä ympäristövaikutusten arviointia. Tämä säännös ei siis koskisi tapauksia, joissa lääninhallitus voi käyttää 17 §:n mukaista valitusoikeutta.

19 §. *Muutoksenhaku ympäristöministeriön päätökseen.* Pykälässä säädettäisiin hankkeesta vastaavalle oikeus hakea muutosta ympäristöministeriön päätökseen. Hankkeesta vastaava saisi hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

20 §. *Vaitiolovelvollisuus.* Ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn osallistuvilla viranomaisilla olisi pykälän mukaan vaitiolovelvollisuus, joka koskisi hankkeesta vastaavan taloudellista asemaa ja liike- ja ammattisalaisuutta sekä yksityisen henkilön terveydentilaa koskevia tietoja. Vastaava säännös sisältyy useisiin ympäristönsuojelulakeihin Suomessa. Myös YVA-direktiivin ja -yleissopimuksen määräykset mahdollistavat tietojen luovutusvelvollisuuden rajoittamisen ehdotetulla tavalla.

21 §. *Poikkeus kuulemisvelvollisuudesta.* Ehdotetun lain 4 §:ssä tarkoitettut hankkeet voivat liittyä maanpuolustukseen. Näidenkin hankkeiden ympäristövaikutukset tulisi selvittää tämän lain mukaisesti. Jos tiedot kuitenkin ovat maanpuolustuksen kannalta salassa pidettäviä, arviointiohjelman ja arviointiselostuksen julkisesta tiedottamisesta ja kuuluttamisesta voitaisiin poiketa osaksi tai kokonaan. YVA-direktiivin ja -yleissopimuksen säännökset mahdollistavat arvioinnin julkisuuden rajaamisen ehdotetulla tavalla.

22 §. *Kustannusvastuu.* Pykälän mukaan hankkeesta vastaava olisi vastuussa ympäristövaikutusten arviointimenettelyn kustannuksista. Valtion viranomainen voisi veloittaa valtion maksuperustelain (150/92) mukaisesti hankkeesta vastaavaa viranomaisen suoritteista aiheutuneista kustannuksista. Tällä ei kuitenkaan tarkoiteta yhteysviranomaisen laatimia lausuntoja arviointiohjelmasta ja arviointiselostuksesta, joiden on katsottava liittyvän yleisen edun valvontatehtäviin.

23 §. *Tarkemmat säännökset.* Ehdotetun pykälän nojalla on tarkoitus antaa asetus, joka sisältäisi lain lisäksi tarvittavat säännökset viranomaisista ja niiden tehtävistä, ympäristöön merkittävästi vaikuttavista hankkeista, yhteys-

viranomaisista, arviointiohjelmasta, arviointiselostuksesta, tiedottamisesta, kuulemisesta, tarvittavista määräajoista sekä valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arviointiin liittyvästä ilmoittamisesta.

5 luku. Yleinen selvitysvelvollisuus

24 §. *Ohjelmat ja suunnitelmat.* Pykälän 1 momentin mukaan valtion ja kuntien viranomaisten valmistelemien suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutukset olisi selvittettävä ja arvioitava siinä laajuudessa ja sillä tarkkuudella kuin se kulloinkin on päätöksenteon kannalta tarpeellista. Säännös koskisi tilanteita, joissa edellä tarkoitettuihin ohjelmiin ja suunnitelmiin ei sovellettaisi tämän lain 2 ja 3 luvun mukaista arviointimenettelyä.

Pykälä koskisi sekä sektorisuunnittelua että yhteensovittavaa suunnittelua. Suunnittelulla tarkoitettaisiin kehittämisohjelmien ja -suunnitelmien sekä toteuttamisohjelmien laatimista. Suunnitelmia ja ohjelmia, joiden toteuttamisella saattaa olla merkittäviä ympäristövaikutuksia ovat muun muassa vero-, maksu- ja tukipolitiikka, ympäristö-, energia-, liikenne-, teollisuus- sekä maa- ja metsätalouspolitiikkaa koskevat ohjelmat ja suunnitelmat. Pykälässä tarkoitettaisiin lisäksi hallinnon toimintaa ja taloutta koskevia suunnitelmia sekä alueellisia kehittämissuunnitelmia.

Ympäristövaikutusten selvittämistä on tarkoitus edistää rakennuslain mukaisessa kaavoituksessa rakennuslakiin ehdotettavilla muutoksilla.

Ympäristövaikutusten selvittämistä ja arviointia suunnitelmien ja ohjelmien valmistelussa edellytetään jo nykyisin komiteatyöstä sekä valtionhallinnon toiminta- ja taloussuunnitelmien laadinnasta annetuissa määräyksissä. Valtioneuvoston vuonna 1992 antamien hallituksen esityksen laatimisohteiden mukaan esityksen perusteluissa on selvitettävä sen ympäristöön kohdistuvat kohdistuvat kokonaisvaikutukset.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvosto voisi antaa yleisiä ohjeita suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista. Tarkoituksena olisi yhtenäistää eri hallinnonalojen käytäntöjä ja menettelytapoja.

25 §. *Selvilläolovelvollisuus.* Pykälän tarkoituksena on, että ympäristövaikutukset arvioitaisiin riittävästi myös muissa kuin 4 §:ssä

tarkoitetuissa hankkeissa. Hankkeesta vastaavalla olisi sen lisäksi mitä muutoin on voimassa, yleinen velvollisuus olla selvillä hankkeensa ympäristövaikutuksista siinä laajuudessa kuin kohtuudella voidaan edellyttää. Vaikutusten selvittämisessä voitaisiin näissä tapauksissa soveltaa tämän lain mukaisen arvioinnin yleisiä periaatteita.

6 luku. Voimaantulosäännökset

26 §. *Voimaantulo.* Pykälä sisältää tavanmukaisen voimaantulosäännöksen.

27 §. *Soveltamissäännös.* Pykälän mukaan lakia sovellettaisiin sen voimaantulon jälkeen toteutettavaan hankkeeseen tai toteutetun hankkeen olennaiseen muutokseen. Lakia ei sovellettaisi, jos tässä pykälässä tarkoitettun lain nojalla hankkeesta on tehty lupa- tai muu siihen rinnastettava viranomaispäätös tai jos hankkeesta on kuulutettu julkisesti tai kuultu asianosaisia ennen tämän lain voimaantuloa.

Hankkeisiin, joiden suunnitteluun ja toteuttamiseen ei liity edellä tarkoitettua julkista kuuluttamista tai viranomaispäätöstä, sovelletaan lakia sen voimaantulopäivästä. Tällaisia hankkeita saattaisivat olla esimerkiksi voima-johtohankkeet, kaasuputken rakentamishankkeet, rautatiehankkeet ja metsätaloushankkeet. Näiden hankkeiden arviointiohjelmassa esitetäisiin suunnittelun nykyvaihe, jo tehdyt selvitykset ja toteutuneet menettelyt sekä mahdolliset lisäselvitystarpeet.

1.2. Rakennuslaki

3 §. Rakennuslain mukaisessa kaavoituksessa sovitetaan yhteen erilaisia maankäyttötärpeita. Eri toimintojen ympäristövaikutuksia on selvitettävä ja arvioitava riittävän aikaisessa vaiheessa toimintojen sijoittamista suunniteltaessa. Kaavoitukseen kuuluvat jo nykyisin selvitykset suunnittelun lähtökohdista, vaihtoehdoista ja kaavan toteuttamisen vaikutuksista. Kaavoitukseen liittyvät myös rakennuslainsäädännön mukaiset julkisuus- ja osallistumismenettelyt.

Ehdotetun 1 momentin mukaan kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä sen toteuttamisen ympäristövaikutukset sekä, yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuri- ja muut vaikutukset. Säännös merkitsee vaikutusten selvittämistä kaikessa rakennuslain mukaisessa kaavoituksessa.

Kaavoitukseen liittyvän vaikutusten selvittämisen laajuus ja tarkkuus on erilainen sen mukaan, onko kysymys yleispiirteisestä seututai yleiskaavasta vai yksityiskohtaisesta kaavasta. Myös alueen ja suunniteltavan maankäytön ominaisuudet vaikuttavat asiaan. Yleispiirteisessä kaavoituksessa suoritettu suunnitelman vaikutusten selvittäminen voidaan ottaa lähtökohdaksi yksityiskohtaisempaa kaavaa laadittaessa ja siinä tarpeen mukaan tarkentaa selvi-tyksiä.

Lisäksi ehdotuksen mukaan kaavaan voidaan ottaa haitallisten tai häiriötä aiheuttavien ympäristövaikutusten estämiseksi tarpeellisia määräyksiä. Tässä suhteessa on tarpeen kehittää kaavoituskäytäntöä.

Edellä olevan, luonteeltaan yleisen säännöksen lisäksi ehdotetaan 2 momentissa säädettäväksi, että kaavaan voidaan sisällyttää erityinen selvitys ympäristövaikutuksista, jos suunnitellulla maankäytöllä on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia. Tällaisten kaavojen asianmukaisen julkisuuden ja osallistumismenettelyn turvaamiseksi olisi kaavan vaikutukset selvitettävä jo kaavaehdotuksen valmisteluvaiheessa. Edellä tarkoitettu kaavaan liittyvä, tavanomaista monipuolisempi selvitys ympäristövaikutuksista vähentäisi osaltaan tarvetta haitallisten ympäristövaikutusten selvittämiseen hankesuunnittelun yhteydessä.

Ehdotettu 3 § korvaisi nykyisen kauppalaakoskevan 3 §:n, joka on käytännössä menettännyt merkityksensä.

5 §. Rakennuslain mukainen poikkeuslupajärjestelmä ei täyty sisällöltään eikä menettelyltään ympäristövaikutusten arvioimiselle asetettavia vaatimuksia. Tämän vuoksi ehdotetaan, että poikkeusta suunnittelemattoman taaja-asutuksen muodostamiskiellosta ei saisi myöntää hankkeeseen, josta todennäköisesti aiheutuu merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Hankkeen ympäristövaikutusten merkittävyyttä arvioitaessa lähtökohtana on ympäristövaikutusten arviointimenettelystä ehdotetun lain mukaisen arviointimenettelyn soveltamisala.

7 a §. Rakennuslainsäädännön mukaisen lupamenettelyn ajankohta ja harkinnassa käytettävä aineisto eivät yleensä sovellu laajojen ympäristövaikutusten arviointiin. Näitä lupia haettaessa olisi hakemukseen kuitenkin liitettävä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukainen selostus, milloin sellainen on ollut laadittava. Näin voidaan varmis-

taa, että arviointimenettely on suoritettu ja sen sisältö näin on voinut vaikuttaa rakennushankkeen suunnitteluun. Päällekkäisten selvitysten välttämiseksi arviointiselostukseen sisältyviä selvityksiä hankkeen ympäristövaikutuksista käytettäisiin sellaisenaan hyväksi rakennuslain mukaisessa menettelyssä eikä samaa selvitystä vaadittaisi uudestaan.

132 §. Pykälään lisättäväksi ehdotettu uusi 7 momentti vastaa ehdotettua 5 §:n lisäystä. Arviointiperusteena on kuitenkin kysymyksessä olevasta poikkeuksesta aiheutuvien ympäristövaikutusten merkittävyys. Ehdotettu säännös ei siten estäisi ympäristövaikutuksiltaan merkittäväänkin hankkeeseen liittyvän poikkeuslupan myöntämistä, jos itse poikkeuksen ympäristövaikutukset eivät todennäköisesti ole merkittäviä.

1.3. Vesilaki

1 a §. Pykälässä säädettäisiin vesioikeudelle annettavasta lupaa koskevasta hakemuksesta sellaista hanketta varten, johon sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia. Tällaisia hankkeita voisivat olla ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 4 §:n mukaan esimerkiksi pohjaveden otto, suuret jätevesien käsittelylaitokset, tekoaltaat, vesistön säännöstelyhankkeet sekä massa-, paperi- ja kartonkitehtaat. Arviointimenettelyyn saattaisivat tulla lisäksi kulkuväylät, sillat, tiepenkereet ja veden kaukokuljettamiseen tarkoitetut tunnelit. Hanketta koskeviin hakemusiakirjoihin olisi liitettävä arviointimenettelyssä laadittu arviointiselostus. Päällekkäisten selvitysten välttämiseksi arviointiselostukseen sisältyviä selvityksiä hankkeen ympäristövaikutuksista käytettäisiin sellaisenaan hyväksi vesilain mukaisessa menettelyssä, eikä samaa selvitystä vaadittaisi uudestaan.

Pykälän 2 momentin mukaan vesioikeus voisi ennen hakemuksen tiedoksiantamista pyytää ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain tarkoittamalta yhteysviranomaiselta lausuntoa arviointimenettelyn tarpeellisuudesta. Tällainen olisi tarpeen tilanteissa, joissa hankkeesta vastaava on jättänyt vesioikeudelle hakemusiakirjat ja vesioikeus pitää mahdollisena, että hankkeen haitalliset ympäristövaikutukset muodostuvat merkittäviksi. Lausunto pyydetttäisiin yhteysviranomaiselta, jonka tehtävänä on sovittaa yhteen eri lakien

mukaisia menettelyjä. Tarvittaessa yhteysviranomaisen tekisi asiasta esityksen ympäristöministeriölle.

23 a §. Pykälän mukaan vesioikeuden päätöksestä olisi käytävä ilmi, miten mainitun lain mukainen arviointi on otettu vesilain säännösten nojalla huomioon. Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa säädettäisiin, että vesioikeus saisi myöntää luvan hankkeen toteuttamiseen vasta, kun se on saanut mainitun lain 13 §:n 1 momentin mukaisesti arviointiselostuksen liitteineen.

1.4. Ympäristölupamenettelylaki

6 §. *Lupahakemus.* Pykälään lisättäväksi ehdotetussa uudessa momentissa säädetään, että ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettua hanketta koskevaan lupahakemukseen olisi liitettävä mainitun lain mukainen arviointiselostus. Päällekkäisten selvitysten välttämiseksi arviointiselostukseen sisältyviä selvityksiä hankkeen ympäristövaikutuksista käytettäisiin sellaisenaan hyväksi nyt esillä olevan lain mukaisessa menettelyssä, eikä samaa selvitystä vaadittaisi uudestaan.

Hankkeita, joita käsiteltäisiin sekä ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä että ympäristölupamenettelyssä, saattaisivat olla esimerkiksi raakaöljyn jalostamot, kattila- ja voimalaitokset, valimot tai sulatot, rauta- ja terästehtaat, merkittävät ongelmajätteiden käsittelylaitokset, yhdyskuntajätteiden polttolaitokset sekä isohkot jätteiden käsittelypaikat, massa-, paperi- tai kartonkitehtaat, tietyn suuruiset öljyn, petrokemian tuotteiden ja kemiallisten tuotteiden varastot ja satamat sekä ydinvoimalat.

10 a §. *Arviointiselostuksen ottaminen huomioon.* Pykälän mukaan lupapäätöksestä olisi käytävä ilmi, miten ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukainen arviointi on otettu ympäristölupamenettelystä annetun lain säännösten nojalla huomioon. Lupaviranomainen saisi myöntää luvan hankkeen toteuttamiseen vasta, kun se on saanut ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 13 §:n 1 momentin mukaisesti arviointiselostuksen liitteineen.

1.5. Kemikaalilaki

33 a §. *Ympäristövaikutusten arviointi.* Pykä-

lässä säädettäisiin kemikaalilain mukaisen terveydelle ja ympäristölle vaarallisen kemikaalin laajamittaista teollista käsittelyä ja varastointia koskevan lupamenettelyn ja keskisuurta teollista käsittelyä koskevan lupamenettelyn liittymisestä ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn. Edellä mainituista luvista säädetään kemikaalilain 32 §:ssä. Lupaviranomaisia ovat teknillinen tarkastuskeskus ja teknillisen tarkastuskeskuksen piiritoimisto.

Pykälän 1 momentin mukaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettua hanketta koskevaan hakemukseen on liitettävä mainitun lain mukainen arviointiselostus. Tällaisia hankkeita voisivat edellä mainitun lain 4 §:n mukaan olla muun muassa kemiallisten tuotteiden varastot, kemiallisten tuotteiden varastointia ja kaukokuljetusta varten rakennettavat putket sekä peruskemikaaleja valmistavat laitokset. Päällekkäisten selvitysten välttämiseksi arviointiselostukseen sisältyviä selvityksiä hankkeen ympäristövaikutuksista käytettäisiin sellaisenaan hyväksi kemikaalilain mukaisessa menettelyssä, eikä samaa selvitystä vaadittaisi uudestaan.

Pykälän 2 momentin mukaan lupapäätöksestä olisi käytävä ilmi, miten ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukainen arviointi on otettu kemikaalilain säännösten nojalla huomioon. Luvan hankkeelle saisi myöntää vasta, kun lupaviranomainen on saanut ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 13 §:n 1 momentin mukaisesti arviointiselostuksen liitteineen.

1.6. Maa-aineslaki

5 §. Pykälässä säädetään ottamissuunnitelmasta. Pykälään lisättäväksi ehdotetun 3 momentin mukaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettua maa-ainesten ottamista koskevaan lupahakemukseen on liitettävä mainitun lain mukainen arviointiselostus. Päällekkäisten selvitysten välttämiseksi arviointiselostukseen sisältyviä selvityksiä hankkeen ympäristövaikutuksista käytettäisiin sellaisenaan hyväksi maa-aineslain mukaisessa menettelyssä, eikä samaa selvitystä vaadittaisi uudestaan.

6 §. Pykälään lisättäväksi ehdotetussa 2 momentissa säädetään, että päätöksestä on käytävä ilmi, miten ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukainen arviointi-

tiselostus on otettu maa-aineslain säännösten nojalla huomioon. Lupaviranomainen saisi myöntää luvan hankkeen toteuttamiseen vasta, kun se on saanut ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 13 §:n 1 momentin mukaisen arviointiselostuksen liitteineen.

1.7. Kaivoslaki

23 a §. Pykälässä säädettäisiin kaivospiirihakemuksen käsittelyn liittymisestä ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn. Se voisi koskea suurimittaista metallimalmien ja muiden kaivoskivennäisten louhintaa, rikastamista ja käsittelyä. Arviointimenettely saattaisi poikkeuksellisesti tulla sovellettavaksi myös sellaisessa tapauksessa, että valtauskirjaan perustuvan tutkimustyön ympäristövaikutukset todennäköisesti muodostuvat merkittäviksi. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettua hanketta koskevaan kaivospiirihakemukseen on liitettävä mainitun lain mukainen arviointiselostus. Päällekkäisten selvitysten välttämiseksi arviointiselostukseen sisältyviä selvityksiä hankkeen ympäristövaikutuksista käytettäisiin sellaisenaan hyväksi kaivoslain mukaisessa menettelyssä, eikä samaa selvitystä vaadittaisi uudestaan.

Kaivospiirihakemukseen annettavasta päätöksestä olisi käytävä ilmi, miten ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukainen arviointi on otettu kaivoslain säännösten nojalla huomioon.

Pääsäännön mukaan kauppa- ja teollisuusministeriö saisi tehdä päätöksen kaivospiirihakemuksen johdosta vasta, kun se on saanut ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 13 §:n 1 momentin mukaisesti arviointiselostuksen liitteineen. Pykälän 2 momentin mukaan kauppa- ja teollisuusministeriö voisi päättää, että arviointiselostus liitetään kaivosten turvallisuusmääräyksistä annetun päätöksen (921/75) mukaiseen, teknilliselle tarkastuskeskukselle hyväksymistä varten esitettävään yleissuunnitelmaan.

Tällainen päätös tehtäisiin kaivospiirihakemuksen käsittelyn yhteydessä silloin, kun on ilmeistä, ettei kaivostoiminnan aloittamista valmisteleviin merkittävästi ympäristöön vaikuttaviin toimiin ryhdytä heti kaivospiiritoimituksen jälkeen. Kaivospiiritoimitus oikeuttaa toimin-

nanharjoittajan kaivostoimintaa edeltäviin toimiin kuten tarvittavien teollisuus-, jäte-, varasto- ja asuntoalueiden sekä kulkuyhteyksien järjestämiseen. Nämä toimet liittyvät olennaisesti kaivostoimintaan ja niillä saattaa olla merkittäviä ympäristövaikutuksia. Käytännössä huomattava osa malmiesiintymiä koskevista kaivospiiritoimituksista ei johda kaivostoiminnan aloittamiseen. Usein toteuttaminen tapahtuu viiveellä, jolloin tarkemmat selvitykset ympäristövaikutuksista tai puutteelliset selvitykset voitaisiin täydentää hankkeen myöhemmässä suunnittelussa. Kauppa- ja teollisuusministeriö toteaisi tilanteen kaivospiirihakemuksen perusteella ja edellyttäisi, että ympäristövaikutukset on selvitetty ennen yleissuunnitelmasta tehtävää Teknillisen tarkastuskeskuksen päätöstä.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 16 §:n mukaan kukin ministeriö huolehtii arviointimenettelyn täytäntöönpanon ohjauksesta ja seurannasta sekä arvioinnin kehittämisestä toimialoillaan. Tähän kuuluisivat muun muassa soveltamisohjeiden laatiminen arviointimenettelyn toteuttamisesta ministeriön toimialaa koskevilla hankkeilla. Näissä ohjeissa olisi mahdollista tarkentaa arviointiselostuksen sisältöä hanketyypeittäin ja ottaa huomioon alalle tyypillisiä erityistilanteita. Pykälän 2 momentin säännös olisi tältä osin ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukainen.

1.8. Sähkölaki

24 §. Voimassa olevassa pykälässä säädetään valtakunnallisesti merkittävien sähköteholtaan suurten polttovoimalaitosten rakentamiseen tarvittavasta valtioneuvoston luvasta. Näitä hankkeita ovat sähköasetuksen (925/79 muut. 281/89) mukaan voimalaitokset, joiden samalla kertaa rakennettavien generaattoreiden nimellisteho on yhteensä vähintään 250 megawattia. Tällaisen hankkeen ympäristövaikutusten selvittämistä edellytetään sähköasetuksen 26 §:ssä.

Pykälään lisättäväksi ehdotetussa 5 momentissa säädetään sähkölain mukaisen rakentamislupaan käsittelyä koskevan menettelyn liittymisestä ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn. Edellä mainittujen voimalaitosten rakentamista koskevaan lupahakemukseen olisi liitettävä arviointimenettelyssä laadittu arviointiselostus. Koosta riippumatta voimalaitokselta edellytetään vastaavaa selostusta ympäristölu-

pamenettelyssä ympäristölupaa koskevassa hakemuksessa. Päällekkäisten selvitysten välttämiseksi arviointiselostukseen sisältyviä selvityksiä hankkeen ympäristövaikutuksista käytettäisiin sellaisenaan hyväksi sähkölain mukaisessa menettelyssä, eikä samaa selvitystä vaadittaisi uudestaan.

Pykälään lisättäväksi ehdotetun 6 momentin mukaan päätöksestä on käytävä ilmi, miten ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukainen arviointiselostus on otettu sähkölain säännösten nojalla huomioon. Valtioneuvosto saisi myöntää luvan vasta, kun se on saanut ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 13 §:n 1 momentin mukaisen arviointiselostuksen liitteineen.

1.9. Laki yleisistä teistä

25 a §. Pykälässä säädettäisiin tiesuunnitelman vahvistamista koskevan viranomaismenettelyn liittymisestä ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn. Mainitussa laissa tarkoitettua hanketta koskevaan tiesuunnitelmaan olisi liitettävä arviointiselostus. Tällaisia hankkeita voisivat olla muun muassa moottoriteiden ja moottoriliikenneteiden rakentaminen. Päällekkäisten selvitysten välttämiseksi arviointiselostukseen sisältyviä selvityksiä hankkeen ympäristövaikutuksista käytettäisiin sellaisenaan hyväksi esillä olevan lain mukaisessa menettelyssä, eikä samaa selvitystä vaadittaisi uudestaan.

Pykälän 2 momentin mukaan tiesuunnitelmasta olisi käytävä ilmi, miten ympäristövaikutusten arviointi on otettu yleisistä teistä annetun lain nojalla huomioon. Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaan tiesuunnitelman saisi hyväksyä vasta, kun viranomainen on saanut mainitun lain 13 §:n 1 momentin mukaisesti selostuksen liitteineen.

1.10. Ilmailulaki

30 a §. Pykälässä säädettäisiin yleiseen käyttöön tarkoitettua lentopaikan rakentamista ja pitoa koskevan lupamenettelyn liittymisestä ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn. Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettua hanketta koskevaan ilmailulain 30 §:n mukaiseen lupahakemukseen olisi liitettävä mainitun lain mukainen

arviointiselostus. Tällaisia hankkeita voisivat olla muun muassa lentokenttien rakentaminen, kun pääkiitorata on vähintään 2 100 metriä pitkä. Päälekkäisten selvitysten välttämiseksi arviointiselostukseen sisältyviä selvityksiä hankkeen ympäristövaikutuksista käytettäisiin sellaisenaan hyväksi ilmailulain mukaisessa menettelyssä, eikä samaa selvitystä vaadittaisi uudestaan.

Päätöksestä olisi 2 momentin mukaan käytävä ilmi, miten ympäristövaikutusten arviointi on otettu ilmailulain säännösten nojalla huomioon. Lupaviranomainen saisi myöntää luvan hankkeelle vasta, kun se on saanut ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 13 §:n 1 momentin mukaisesti arviointiselostuksen liitteineen.

1.11. Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta

5 §. Voimassa olevassa pykälässä säädetään lunastusluvan hakemisesta valtioneuvostolta tai valtioneuvoston määräämältä muulta viranomaiselta. Pykälään lisättäväksi ehdotetun 3 momentin mukaan lunastusluvan käsittely liittyy tietyissä tapauksissa ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn. Eräät merkittävästi ympäristöön vaikuttavat hankkeet saattavat edellyttää kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain mukaisen viranomaispäätöksen, kun hankkeen toteuttamiseksi on tarpeen saada omistusoikeus vieraaseen alueeseen eikä asiasta ole sovittu.

Tässä tarkoitettuun päätökseen rinnastettaisiin myös muun lain mukainen lunastuslupaa koskeva päätös.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettua hanketta koskevaan lunastuslupahakemukseen olisi liitettävä mainitun lain mukainen arviointiselostus. Päälekkäisten selvitysten välttämiseksi arviointiselostukseen sisältyviä selvityksiä hankkeen ympäristövaikutuksista käytettäisiin sellaisenaan hyväksi esillä olevan lain mukaisessa menettelyssä, eikä samaa selvitystä vaadittaisi uudestaan. Edellä mainitussa laissa säädettäisiin lisäksi, että päätöksen saisi tehdä vasta, kun lupaviranomainen on saanut lain 13 §:n 1 momentin mukaisen arviointiselostuksen liitteineen.

Lupaviranomaisella olisi käytössään yhteysviranomaisen lausunto arviointiselostuksen riit-

tävyydestä. Arviointiselostuksen perusteella olisi mahdollista arvioida hankkeen merkitystä ympäristönsuojelun kannalta kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 8 §:n säännökseen liittyen. Viranomaisen tekisi päätöksen tämän lain edellytysten mukaisesti ja harkitsisi samalla arviointiselostuksen riittävyyden näiden edellytysten kannalta.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 16 §:n mukaan kukin ministeriö huolehtii arviointimenettelyn täytäntöönpanon ohjauksesta ja seurannasta sekä arvioinnin kehittämisestä toimialoillaan. Tähän kuuluisivat muun muassa soveltamisohjeiden laatiminen arviointimenettelyn toteuttamisesta ministeriön toimialaa koskevilla hankkeilla. Näissä ohjeissa olisi mahdollista tarkentaa arviointiselostuksen sisältöä hanketyypeittäin ja ottaa huomioon alalle tyypillisiä erityistilanteita. Ohjeissa olisi mahdollista määrätä tarkemmin myös arviointiselostuksen täydentämisestä tarvittaessa. Edellä mainitussa laissa ja sen nojalla annettavassa asetuksessa säädettäisiin arviointiselostuksen sisällöstä siten, että vähimmäisvaatimukset voidaan sovittaa hankkeen suunnitteluun.

Hankkeita, joihin sovellettaisiin ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sekä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annettua lakia, voisivat olla muun muassa rautatien, voimajohdon sekä maakaasuputken rakentamishankkeet.

1.12. Yksityismetsälaki

2 a §. Pykälässä säädettäisiin yksityismetsälaissa tarkoitettujen metsätaloussuunnitelmien tarkastamista sekä hakkuu- ja uudistamissuunnitelman hyväksymistä koskevien menettelyjen liittymisestä ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn.

Jos yksityismetsän hakkuusta olisi laadittava ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukainen arviointiselostus, hakkuusta olisi tehtävä yksityismetsälain 2 §:n 2 momentissa tarkoitettu hakkuu- ja uudistamissuunnitelma. Metsälautakunta ei saisi tehdä hakkuu- ja uudistamissuunnitelman hyväksymistä koskevaa päätöstä ennen kuin se on saanut käyttöönsä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 13 §:n 1 momentissa tarkoitettua arviointiselostuksen liitteineen.

Ehdotuksella pyritäisiin varmistamaan, ettei sellaisiin metsän hakkuuta koskeviin hankkeisiin, joiden haitalliset ympäristövaikutukset todennäköisesti muodostuvat merkittäviksi, ryhdytä ennen kuin vaikutukset on selvitetty ja arvioitu. Ympäristövaikutusten arviointimenetelmästä annettu laki koskee myös toimia valtion metsämailla. Päällekkäisten selvitysten välttämiseksi arviointiselostukseen sisältyviä selvityksiä hankkeen ympäristövaikutuksista käytettäisiin sellaisenaan hyväksi esillä olevan lain mukaisessa menettelyssä, eikä samaa selvitystä vaadittaisi uudestaan.

1.13. Metsänparannuslaki

2 §. Voimassa olevassa 20 §:ssä tarkoitettu metsälautakunnan ratkaisu merkitsee käytännössä päätöstä hankkeen toteuttamisesta. Tässä ratkaisussa voidaan edellyttää lain 2 §:n mukaan eräiden ympäristötekijöiden selvittämistä ja huomioon ottamista.

Pykälässä säädettäisiin metsänparannushankkeen liittymisestä ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn. Jos metsänparannushankkeesta olisi tehtävä ympäristövaikutusten arviointimenetelmästä annetun lain mukainen arviointiselostus, ei metsälautakunta saisi tehdä päätöstä metsänparannusvarojen myöntämisestä ennen kuin sillä on käytössään mainittu arviointiselostus. Ehdotuksella pyritäisiin varmistamaan, ettei sellaisiin metsänparannushankkeisiin, joiden haitalliset ympäristövaikutukset saattavat muodostua merkittäviksi, ryhdytä ennen kuin vaikutukset on arvioitu. Päällekkäisten selvitysten välttämiseksi arviointi-

selostukseen sisältyviä selvityksiä hankkeen ympäristövaikutuksista käytettäisiin sellaisenaan hyväksi esillä olevan lain mukaisessa menettelyssä, eikä samaa selvitystä vaadittaisi uudestaan.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ympäristövaikutusten arviointimenetelmästä annettavan lain nojalla annettaisiin asetus ympäristövaikutusten arviointimenetelmästä. Asetuksessa olisi säännökset viranomaisista ja niiden tehtävistä, merkittävästi ympäristöön vaikuttavista hankkeista, yhteysviranomaisista, arviointiohjelmasta, arviointiselostuksesta, tiedottamisesta, kuulemisesta ja määräaajoista sekä valtioiden välisestä arviointimenetelmästä.

Lisäksi ehdotetaan rakennusasetuksen ja ydinenergia-asetuksen muuttamista. Asetusluonnokset ovat esityksen liitteinä.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu. Lait on laadittu siten, että ne voivat tulla voimaan jo ennen ECE:ssä valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista hyväksytyn yleissopimuksen voimaantuloa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**ympäristövaikutusten arviointimenettelystä**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Lain tavoite ja määritelmät

1 §

Tavoite

Tämän lain tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kansalaisten tiedon-
saantia ja osallistumismahdollisuuksia.

2 §

Määritelmiä

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *ympäristövaikutuksella* hankkeen tai toiminnan aiheuttamia välittömiä ja välillisiä vaikutuksia Suomessa ja sen alueen ulkopuolella:

a) ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen;

b) maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen, eliöihin sekä näiden keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin ja luonnon monimuotoisuuteen;

c) yhdyskuntarakenteeseen, rakennuksiin, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön; sekä

d) luonnonvarojen hyödyntämiseen;

2) *ympäristövaikutusten arviointimenettelyllä* 2 luvun mukaista menettelyä, jossa selvitetään ja arvioidaan tiettyjen hankkeiden ympäristövaikutukset ja kuullaan viranomaisia ja niitä, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa;

3) *ympäristövaikutusten arviointiohjelmalla* hankkeesta vastaavan laatimaa suunnitelmaa tarvittavista selvityksistä sekä arviointimenettelyn järjestämisestä;

4) *ympäristövaikutusten arviointiselostuksella* asiakirjaa, jossa esitetään tiedot hankkeesta ja sen vaihtoehtoista sekä yhtenäinen arvio niiden ympäristövaikutuksista;

5) *hankkeesta vastaavalla* toiminnanharjoittajaa tai sitä, joka muutoin on vastuussa tässä laissa tarkoitetun hankkeen valmistelusta ja toteuttamisesta; sekä

6) *yhteysviranomaisella* asetuksella säädettyä

vää viranomaista, joka huolehtii siitä, että hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettely järjestetään.

3 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Tätä lakia sovellettaessa otetaan huomioon, miten ympäristövaikutuksia on selvitetty tai voidaan selvittää muun lain mukaisessa suunnittelu- tai lupamenettelyssä. Tämän lain mukaisen arviointiselostuksen käyttämisestä muun lain mukaisena selvityksenä säädetään erikseen.

2 luku

Arviointimenettely

4 §

Soveltamisala

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan asetuksella tarkemmin säädettyihin hankkeisiin, joilla niiden luonteesta johtuen saattaa olla merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia.

Arviointimenettelyä sovelletaan lisäksi yksittäistapauksessa hankkeeseen tai jo toteutetun hankkeen olennaiseen muutokseen, joka todennäköisesti aiheuttaa laadultaan ja laajuudeltaan 1 momentissa tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia.

5 §

Poikkeukset soveltamisalasta

Ellei 3 luvun säännöksistä muuta johdu, arviointimenettelyä ei sovelleta 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuun hankkeeseen tai toteutetun hankkeen muutokseen, jos vaikutukset on selvitetty muun lain mukaisessa menettelyssä tässä laissa edellytetyllä tavalla ja selvityksistä on kuultu kaikkia niitä, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa.

6 §

Päätös arviointimenettelyn soveltamisesta

Ympäristöministeriö päättää yhteysviranomaisen esityksestä arviointimenettelyn soveltamisesta 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin hankkeisiin. Soveltamista koskevasta päätöksestä säädetään tarkemmin asetuksella. Ennen päätöksentekoa hankkeesta vastaavalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Jos yhteysviranomainen katsoo, että hankkeeseen ei sovelleta arviointimenettelyä, se antaa asiasta tarvittaessa lausuntonsa hankkeesta vastaavalle.

Kauppa- ja teollisuusministeriö huolehtii 1 ja 2 momentin mukaisista tehtävistä ydinenergia-laissa (990/87) tarkoitettuja ydinlaitoksia koskevien hankkeiden osalta.

7 §

Arvioinnin ajankohta

Hankkeen ympäristövaikutukset on selvitettävä tämän lain mukaisessa arviointimenettelyssä ennen kuin hankkeen toteuttamiseksi ryhdytään ympäristövaikutusten kannalta olennaisiin toimiin.

Arviointi on kuitenkin suoritettava viimeistään ennen 13 §:ssä tarkoitettua päätöksentekoa.

8 §

Arviointimenettelyn aloittaminen

Hankkeesta vastaavan on toimitettava arviointiohjelma yhteysviranomaiselle suunnitellun mahdollisimman varhaisessa vaiheessa hankkeen muu valmistelu huomioon ottaen. Arviointiohjelman sisällöstä säädetään tarkemmin asetuksella.

Jos hankkeella voi olla huomattava vaikutus laajalla alueella tai lukuisten henkilöiden oloihin, yhteysviranomaisen on ilmoitettava arviointiohjelman vireilläolosta, ellei ilmoittamista ole pidettävä ilmeisen tarpeettomana sen vuoksi, että hankkeesta on jo muussa yhteydessä tiedotettu riittävästi niille, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa. Ilmoittamisen voi tehdä myös muu viranomainen siten kuin siitä säädetään tarkemmin asetuksella.

Vireilläolosta ilmoittamisen ajankohta ja sisältö on määritettävä siten, että hankkeesta vastaavan kilpailuasemaa ei vaaranneta. Samalla on otettava huomioon mitä jäljempänä 3

luvussa säädetään valtioiden rajat ylittävistä ympäristövaikutuksista.

9 §

Yhteysviranomaisen lausunto

Yhteysviranomainen antaa lausuntonsa arviointiohjelmasta. Yhteysviranomaisen on lausunnossaan tarvittaessa todettava, miltä osin arviointiohjelmaa on tarkistettava. Lausunnotta on myös käytävä ilmi, kuinka tämän lain mukaisten tarpeellisten selvitysten hankkiminen sekä niistä tiedottaminen ja kuuleminen järjestetään ja sovitetaan tarpeen mukaan yhteen hanketta koskevien muiden lakien mukaisten menettelyjen kanssa.

Lausunto on toimitettava tiedoksi asianomaisille viranomaisille.

Hankkeesta vastaavalla on oikeus saada yhteysviranomaiselta tämän hallussa olevat hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin kannalta tarpeelliset tiedot.

10 §

Arviointiselostus

Hankkeesta vastaava selvittää hankkeen ja sen vaihtoehtojen vaikutukset arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen lausunnon pohjalta sekä laatii ympäristövaikutusten arviointiselostuksen. Arviointiselostus on toimitettava yhteysviranomaiselle sekä liitettävä hanketta koskeviin hakemusasiakirjoihin siten kuin siitä erikseen säädetään.

Arviointiselostuksen sisällöstä säädetään tarkemmin asetuksella.

11 §

Arviointiselostuksesta kuuleminen

Yhteysviranomaisen on huolehdittava arviointiselostuksen tiedottamisesta kuuhuttamalla siitä hankkeen arvioidulla vaikutusalueella. Yhteysviranomaisen on huolehdittava myös siitä, että arviointiselostuksesta pyydetään tarvittavat lausunnot ja varataan mahdollisuus mielipiteiden esittämiseen selvitysten riittävyydestä ja tarkasteltujen vaihtoehtojen ympäristövaikutuksista.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu tiedottaminen ja kuuleminen on järjestettävä, mikäli se on mahdollista, hanketta koskevassa muussa laissa edellytetyn tiedottamisen ja kuulemisen yhteydessä.

12 §

Arviointimenettelyn päätyminen

Yhteysviranomaisen liittää arviointiselostukseen oman lausuntonsa arviointiselostuksen riittävydestä sekä muut arviointiselostuksesta annetut lausunnot ja esitetyt mielipiteet.

Arviointimenettely päättyy, kun yhteysviranomaisen toimittaa arviointiselostuksen ja sen liitteet hankkeesta vastaavalle. Arviointiselostus liitteineen on samalla toimitettava tiedoksi hanketta käsitteleville viranomaisille.

13 §

Arvioinnin huomioon ottaminen

Viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen tai tehdä muuta siihen rinnastettavaa päätöstä ennen kuin se on saanut käyttöönsä arviointiselostuksen ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon.

Hanketta koskevasta lupapäätöksestä tai siihen rinnastettavasta muusta päätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus ja siitä annettu yhteysviranomaisen lausunto on otettu huomioon.

3 luku

Valtioiden rajat ylittävät ympäristövaikutukset

14 §

Kansainväliset tehtävät

Tämän lain säännöksiä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä sovelletaan myös, jos Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen toimeenpano edellyttää, että Suomessa toteutettavan hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettely järjestetään yhteistyössä toisen valtion kanssa.

Ympäristöministeriö huolehtii 1 momentissa tarkoitetun sopimuksen mukaisista ympäristövaikutusten arviointiin liittyvistä ilmoitus- ja neuvottelutehtävistä.

Jos hankkeella on todennäköisesti toisen valtion lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella ilmeneviä merkittäviä ympäristövaikutuksia, yhteysviranomaisen on toimitettava arviointiohjelma viipymättä ympäristöministeriölle edellä tarkoitetun sopimuksen mukaista toiselle valtiolle ilmoittamista varten. Ympäristöminis-

teriön on pyydettävä asiasta ulkoasiainministeriön lausunto.

15 §

Kansainvälinen kuuleminen

Ympäristöministeriön tai sen määräämän viranomaisen on varattava 14 §:n 1 momentissa tarkoitettujen sopimusten osapuolena olevan valtion viranomaisille sekä luonnollisille henkilöille ja yhteisöille tilaisuus osallistua tämän lain mukaiseen arviointimenettelyyn, jos tässä laissa tarkoitettun hankkeen ympäristövaikutukset todennäköisesti ilmenevät kyseisen valtion alueella.

4 luku

Erinäiset säännökset

16 §

Ohjaus, valvonta ja seuranta

Lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja seuranta sekä arvioinnin yleinen kehittäminen kuuluu ympäristöministeriölle. Muut ministeriöt huolehtivat täytäntöönpanon ohjauksesta ja seurannasta sekä arvioinnin kehittämisestä toimialoillaan ja voivat tarvittaessa antaa arviointimenettelyä koskevia soveltamisohjeita.

Lääninhallitukset ohjaavat ja valvovat tämän lain täytäntöönpanoa läänissä.

Valtion ja kuntien viranomaisten on oltava keskenään yhteistyössä tässä laissa säädetyn arviointimenettelyn toteuttamiseksi ja sovittamiseksi hanketta koskevien muiden lakien mukaisiin menettelyihin.

17 §

Valitusoikeus arvioinnin puuttumisen perusteella

Sen lisäksi, mitä muutoksenhausta on erikseen säädetty, lääninhallituksella on oikeus valittaa 4 §:ssä tarkoitettua hanketta koskevas- ta muun lain mukaisen lupa-asian ratkaisusta tai hankkeen toteuttamisen kannalta muusta olennaisesta päätöksestä sillä perusteella, että tässä laissa tarkoitettua ympäristövaikutusten arviointia ei ole suoritettu.

Se, jolla muutoin on oikeus hakea päätökseen valittamalla muutosta, voi valituksessaan vedota siihen, ettei arviointimenettelyä ole suoritettu.

18 §

Pakkokeinot

Jos 4 §:n mukaisen hankkeen toteuttaminen ei edellytä 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua lupaa tai päätöstä ja hankkeen toteuttamiseen ryhdytään ennen tässä laissa edellytettyä ympäristövaikutusten arviointia, lääninhallitus voi sakon uhalla määrätä hankkeen toteuttamisen keskeytettäväksi siihen saakka, kunnes arviointimenettely on suoritettu. Uhkasakosta on voimassa, mitä uhkasakkolaissa (1113/90) säädetään.

19 §

Muutoksenhaku ympäristöministeriön päätökseen

Hankkeesta vastaava saa hakea ympäristöministeriön 6 §:n 1 momentin perusteella tekemään päätökseen muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

20 §

Vaitiolovelvollisuus

Joka tässä laissa säädettyssä tehtävässä toimiessaan on saanut tietoja hankkeesta vastaavan taloudellisesta asemasta tai liike- tai ammattisalaisuudesta taikka yksityisen henkilön terveydentilasta tai taloudellisesta asemasta, ei saa ilmaista niitä muulle kuin tässä laissa tarkoitettulle viranomaiselle, ellei se, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, suostu tietojen antamiseen.

21 §

Poikkeus kuulemisvelvollisuudesta

Tämän lain mukaisesta tiedottamisesta ja kuulemisesta voidaan tarpeellisilta osin poiketa, jos hanketta koskevat tiedot ovat maanpuolustuksen kannalta salassa pidettäviä.

22 §

Kustannusvastuu

Tiedottamisen, kuulemisen ja ympäristövaikutusten selvittämisen kustannuksista sekä valtioiden rajat ylittävien vaikutusten arviointia varten tarvittavien käännojen kustannuksista vastaa hankkeesta vastaava.

23 §

Tarkemmat säännökset

Asetuksella säädetään viranomaisista ja niiden tehtävistä ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä, tiedottamisesta, kuulemisesta sekä kansainvälisistä tehtävistä.

5 luku

Yleinen selvitysvelvollisuus

24 §

Ohjelmat ja suunnitelmat

Ympäristövaikutukset on selvitettävä ja arvioitava riittävässä määrin viranomaisen valmistellessa sellaisia suunnitelmia ja ohjelmia, joiden toteuttamisella saattaa olla merkittäviä ympäristövaikutuksia, mutta joihin ei sovelleta 2 luvun säännöksiä arviointimenettelystä.

Valtioneuvosto voi antaa yleisiä ohjeita edellä 1 momentissa tarkoitettujen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista.

25 §

Selvilläolovelvollisuus

Muusta kuin 4 §:ssä tarkoitettusta hankkeesta vastaavan on sen lisäksi mitä erikseen säädetään oltava riittävästi selvillä hankkeen ympäristövaikutuksista siinä laajuudessa kuin kohdulla voidaan edellyttää.

6 luku

Voimaantulosäännökset

26 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

27 §

Soveltamissäännös

Tätä lakia ei sovelleta hankkeeseen, jonka toteuttamiseksi on myönnetty lupa, josta viranomainen on tehnyt muun lupaan rinnastettavan päätöksen, josta on julkisesti kuulutettu tai

josta on kuultu asianosaisia ennen tämän lain voimaantuloa rakennuslain (370/58), vesilain (264/61), ympäristölupamenettelylain (735/91), ilmansuojelulain (67/82), jätelain (1072/93), terveydenhoitolain (469/65), eräistä naapurussuhteista annetun lain (26/20), kemikaalilain (744/89), maa-aineslain (555/81), kaivoslain

(503/65), sähkölain (319/79), yleisistä teistä annetun lain (243/54), ilmailulain (595/64), kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/77), yksityismetsälain (412/67), metsänparannuslain (140/87) tai ydinenergiain (990/87) mukaisesti.

2.

Laki

rakennuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 16 päivänä elokuuta 1958 annetun rakennuslain (370/58) 3 § sekä

lisätään 5 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 19 päivänä syyskuuta 1969, 2 päivänä heinäkuuta 1973 ja 17 päivänä elokuuta 1990 annetuilla laeilla (626/69, 588/73 ja 696/90), uusi 5 momentti, lakiin uusi 7 a § ja 132 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 17 päivänä elokuuta 1990 annetussa laissa, uusi 7 momentti seuraavasti:

3 §

Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman toteuttamisen ympäristövaikutukset sekä yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuri- ja muut vaikutukset. Kaavaan voidaan ottaa haitallisten tai häiriöitä aiheuttavien ympäristövaikutusten estämiseksi tai rajoittamiseksi tarpeellisia määräyksiä.

Kaavaehdotusta valmisteltaessa kaavaan voidaan sisällyttää erityinen selvitys ympäristövaikutuksista, jos suunnitellulla maankäytöllä on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia.

5 §

Edellä 2 momentissa tarkoitettua poikkeusta ei saa myöntää hankkeelle, josta todennäköisesti aiheutuu merkittäviä ympäristövaikutuksia.

7 a §

Jos tässä laissa tai sen nojalla luvanvaraiseksi säädetystä tai määrätystä laitoksesta, hankkeesta tai muusta toiminnasta on laadittava

ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (/) mukainen arviointiselostus, se on liitettävä hanketta koskevaan tässä laissa tarkoitettuun lupahakemukseen. Siltä osin kuin selostukseen sisältyy tämän lain säännösten soveltamiseksi tarpeelliset tiedot ympäristövaikutuksista, ei samaa selvitystä vaadita uudestaan.

132 §

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua poikkeusta ei saa myöntää, jos siitä todennäköisesti aiheutuu merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Tämän lain 7 a §:n soveltamisesta on voimassa, mitä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (/) 27 §:ssä säädetään.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

3. Laki vesilain 16 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 19 päivänä toukokuuta 1961 annetun vesilain (264/61) 16 lukuun uusi 1 a ja 23 a § seuraavasti:

16 luku

Vesiasioiden käsittely vesioikeudessa

1 a §

Jos hakemus koskee luvan myöntämistä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa (/) tarkoitetulle hankkeelle, on hakemusiakirjoihin liitettävä mainitun lain mukainen arviointiselostus. Siltä osin kuin selostukseen sisältyy tämän lain säännösten soveltamiseksi tarpeelliset tiedot ympäristövaikutuksista, ei samaa selvitystä vaadita uudestaan.

Vesioikeus voi pyytää ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaiselta yhteysviranomaiselta lausuntoa arviointimenet-

telyn tarpeellisuudesta ennen hakemuksen tiedoksiantamista.

23 a §

Jos hakemus koskee ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettua hanketta, vesioikeuden päätöksestä on käytävä ilmi, miten mainitun lain mukainen arviointi on otettu huomioon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Lain soveltamisesta on voimassa, mitä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (/) 27 §:ssä säädetään.

4. Laki ympäristölupamenettelylain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 19 päivänä huhtikuuta 1991 annetun ympäristölupamenettelylain (735/91) 6 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, sekä lakiin uusi 10 a § seuraavasti:

2 luku

Lupamenettely ja lupaharkinta

6 §

Lupahakemus

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa (/) tarkoitettua hanketta koskevaan lupahakemukseen on liitettävä mainitun lain mukainen arviointiselostus. Siltä osin kuin selostukseen sisältyy tämän lain säännösten soveltamiseksi tarpeelliset tiedot ympäristövaikutuksista, ei samaa selvitystä vaadita uudestaan.

10 a §

Arviointiselostuksen ottaminen huomioon

Jos hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia, lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten mainitun lain mukainen arviointi on otettu ympäristölupamenettelystä annetun lain säännösten nojalla huomioon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Lain soveltamisesta on voimassa, mitä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (/) 27 §:ssä säädetään.

5.

Laki**kemikaalilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 14 päivänä elokuuta 1989 annettuun kemikaalilakiin (744/89) uusi 33 a § seuraavasti:

33 a §

Ympäristövaikutusten arviointi

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa (/) tarkoitettua hanketta koskevaa tämän lain 32 §:n mukaista lupaa varten on esitettävä ympäristövaikutusten arviointiselostus. Siltä osin kuin selostukseen sisältyy tämän lain säännösten soveltamiseksi tarpeelliset tiedot ympäristövaikutuksista, ei samaa selvitystä vaadita uudestaan.

Päätöksestä on käytävä ilmi, miten ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukainen arviointi on otettu huomioon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Lain soveltamisesta on voimassa, mitä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (/) 27 §:ssä säädetään.

6.

Laki**maa-aineslain 5 ja 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 24 päivänä heinäkuuta 1981 annetun maa-aineslain (555/81) 5 §:ään uusi 3 momentti ja 6 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

5 §

Ottamissuunnitelma

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa (/) tarkoitettua hanketta koskevaan lupahakemukseen on liitettävä ympäristövaikutusten arviointiselostus. Siltä osin kuin selostukseen sisältyy tämän lain säännösten soveltamiseksi tarpeelliset tiedot ympäristövaikutuksista, ei samaa selvitystä vaadita uudestaan.

6 §

Luvan myöntämisen edellytykset

Jos hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia, päätöksestä on käytävä ilmi, miten mainitun lain mukainen arviointi on otettu huomioon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Lain soveltamisesta on voimassa, mitä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (/) 27 §:ssä säädetään.

7.

Laki**kaivoslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 17 päivänä syyskuuta 1965 annettuun kaivoslakiin (503/65) uusi 23 a § seuraavasti:**23 a §**

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa (/) tarkoitettua hanketta koskevaan kaivospiirihakemukseen on liitettävä mainitun lain mukainen arviointiselostus. Siltä osin kuin selostukseen sisältyy tämän lain säännösten soveltamiseksi tarpeelliset tiedot ympäristövaikutuksista, ei samaa selvitystä vaadita uudestaan. Kaivospiirihakemukseen annettavasta päätöksestä on käytävä ilmi, miten mainitun lain mukainen arviointi on otettu huomioon.

Kauppa- ja teollisuusministeriö voi päättää, että arviointiselostus liitetään kaivosten turval-

lisuusmääräyksistä annetun päätöksen (921/75) mukaiseen Teknilliselle tarkastuskeskukselle hyväksymistä varten esitettävään yleissuunnitelmaan, jos on ilmeistä, että kaivospiirihakemuksen johdosta ei ryhdytä kaivostoimintaa valmisteleviin ympäristöä merkittävästi muuttaviin toimiin.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 199 .

Lain soveltamisesta on voimassa, mitä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (/) 27 §:ssä säädetään.

8.

Laki**sähkölain 24 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 16 päivänä maaliskuuta 1979 annetun sähkölain (319/79) 24 §:ään, sellaisena kuin se on 13 päivänä tammikuuta 1989 annetussa laissa (59/89) ja 29 päivänä tammikuuta 1993 annetussa laissa (142/93), uusi 5 ja 6 momentti seuraavasti:

24 §

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa (/) tarkoitettua hanketta koskevaan lupahakemukseen on liitettävä mainitun lain mukainen arviointiselostus. Siltä osin kuin selostukseen sisältyy tämän lain säännösten soveltamiseksi tarpeelliset tiedot ympäristövaikutuksista, ei samaa selvitystä vaadita uudestaan.

Lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukainen arviointi on otettu huomioon.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 199 .

Lain soveltamisesta on voimassa, mitä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (/) 27 §:ssä säädetään.

9.

Laki**yleisistä teistä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään yleisistä teistä 21 päivänä toukokuuta 1954 annettuun lakiin (243/54) uusi 25 a § seuraavasti:

25 a §

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa (/) tarkoitettua hanketta koskevaan tiesuunnitelmaan on liitettävä mainitun lain mukainen arviointiselostus. Siltä osin kuin selostukseen sisältyy tämän lain säännösten soveltamiseksi tarpeelliset tiedot ympäristövaikutuksista, ei samaa selvitystä vaadita uudestaan.

Tiesuunnitelmasta on käytävä ilmi, miten

ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukainen arviointi on otettu huomioon.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 1991.

Lain soveltamisesta on voimassa, mitä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (/) 27 §:ssä säädetään.

10.

Laki**ilmailulain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 11 päivänä joulukuuta 1964 annettuun ilmailulakiin (595/64) uusi 30 a § seuraavasti:

30 a §

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa (/) tarkoitettua hanketta koskevaan lupahakemukseen on liitettävä mainitun lain mukainen arviointiselostus. Siltä osin kuin selostukseen sisältyy tämän lain säännösten soveltamiseksi tarpeelliset tiedot ympäristövaikutuksista, ei samaa selvitystä vaadita uudestaan.

Lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten mainitun lain mukainen arviointi on otettu huomioon.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 199 .

Lain soveltamisesta on voimassa, mitä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (/) 27 §:ssä säädetään.

11.

Laki**kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta 29 päivänä heinäkuuta 1977 annetun lain (603/77) 5 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 30 päivänä joulukuuta 1982 annetussa laissa (1110/82), uusi 3 momentti seuraavasti:

5 §

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa (/) tarkoitettua hanketta koskevaan lunastuslupahakemukseen on liitettävä mainitun lain mukainen arviointiselostus. Siltä osin kuin selostukseen sisältyy tämän lain säännösten soveltamiseksi tarpeelliset tiedot

ympäristövaikutuksista, ei samaa selvitystä vaadita uudestaan.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Lain soveltamisesta on voimassa, mitä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (/) 27 §:ssä säädetään.

12.

Laki**yksityismetsälain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 15 päivänä syyskuuta 1967 annettuun yksityismetsälakiin (412/67) uusi 2 a § seuraavasti:

2 a §

Jos metsän hakkuusta on laadittava ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (/) mukaisesti arviointiselostus, hakkuuta varten on tehtävä edellä 2 §:n 3 momentissa tarkoitettu hakkuu- ja uudistamissuunnitelma. Metsälautakunta ei saa tehdä hakkuu- ja uudistamissuunnitelman hyväksymistä koskevaa päätöstä ennen kuin se on saanut käyttöönsä arviointiselostuksen. Siltä osin kuin

selostukseen sisältyy tämän lain säännösten soveltamiseksi tarpeelliset tiedot ympäristövaikutuksista, ei samaa selvitystä vaadita uudestaan.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Lain soveltamisesta on voimassa, mitä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (/) 27 §:ssä säädetään.

13.

Laki**metsänparannuslain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 13 päivänä helmikuuta 1987 annetun metsänparannuslain (140/87) 2 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

2 §

— — — — —
Jos metsänparannushankkeesta on tehtävä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (/) mukaisesti arviointiselostus, ei päätöstä metsänparannusvarojen myöntämisestä saa tehdä ennen kuin metsälautakunta on saanut käyttöönsä mainitun arviointiselostuksen. Siltä osin kuin selostukseen sisältyy tämän

lain säännösten soveltamiseksi tarpeelliset tiedot ympäristövaikutuksista, ei samaa selvitystä vaadita uudestaan.

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 199 .

Lain soveltamisesta on voimassa, mitä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (/) 27 §:ssä säädetään.

Helsingissä 14 päivänä tammikuuta 1994

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ympäristöministeri *Sirpa Pietikäinen*

Asetus

ympäristövaikutusten arviointimenettelystä

Ympäristöministerin esittelystä säädetään ympäristövaikutusten arviointimenettelystä päivä-
nä kuuta 199 lain (/) nojalla:

1 luku

Viranomaisten tehtävät

1 §

Ympäristöministeriö ohjaa, seuraa ja kehittää ympäristövaikutusten arviointimenettelyä yleisesti, päättää arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa sekä huolehtii ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (/) 3 luvun mukaisista tehtävistä.

2 §

Vesi- ja ympäristöhallinto

1) huolehtii ympäristövaikutusten arviointiin liittyvästä yleisestä koulutuksesta, tiedotuksesta ja tutkimuksesta yhteistyössä muiden viranomaisten ja tutkimuslaitosten kanssa;

2) avustaa arviointimenettelyssä tarvittavan asiantuntemuksen hankkimisessa;

3) tallentaa ja pitää saatavilla laaditut arviointiselostukset ja yhteysviranomaisen niistä antamat lausunnot; sekä

4) suorittaa ympäristöministeriön sille antamat muut ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn liittyvät asiantuntijatehtävät.

Vesi- ja ympäristöpiiri toimii yhteysviranomaisena siten kuin jäljempänä 2 luvussa säädetään.

3 §

Lääninhallitus

1) ohjaa ja valvoo arviointimenettelyn täytäntöönpanoa läänissä;

2) toimii yhteysviranomaisena siten kuin 2 luvussa säädetään; sekä

3) huolehtii lisäksi muista laissa ja tässä asetuksessa sille säädettyistä tehtävistä.

4 §

Yhteysviranomainen

1) sovittaa yhteen eri lakien mukaisia menet-

telyjä yhteistyössä muiden asianomaisten viranomaisten kanssa hankkeen arviointimenettelyn järjestämiseksi;

2) tekee ympäristöministeriölle esityksen arviointimenettelyn soveltamisesta hankkeeseen ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 4 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa yksittäistapauksissa;

3) hoitaa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 8 ja 11 §:n mukaiset tiedotukset ja kuulutukset sekä järjestää tarvittavat julkiset kuulemistilaisuudet;

4) tarkistaa arviointiohjelman ja antaa siitä lausuntonsa;

5) ilmoittaa tarvittaessa hankkeesta ympäristöministeriölle ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 14 §:n 2 momentissa tarkoitettua ilmoittamista varten;

6) liittyy arviointiselostukseen lausuntonsa;

7) suunnittelee tarvittaessa muiden viranomaisten ja hankkeesta vastaavan kanssa hankkeen ympäristövaikutusten seurannan järjestämisen; sekä

8) huolehtii lisäksi muista laissa ja tässä asetuksessa sille säädettyistä tehtävistä.

5 §

Edellä 4 §:n 3 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä voi hoitaa myös muu viranomainen, jos tämä ja yhteysviranomainen siitä sopivat.

2 luku

Hankkeet ja yhteysviranomaiset

6 §

Hankkeita, joihin sovelletaan arviointimenettelyä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 4 §:n 1 momentin nojalla, ovat:

1) raakaöljynjalostamot ja laitokset, jotka kaasuttavat tai nesteyttävät öljyliusketta, kivihiiltä tai turvetta vähintään 500 tonnia päivässä;

2) kattila- ja voimalaitokset, joiden suurin polttoainetehto on yli 300 MW;

3) valimot tai sulatot, joiden tuotanto on vuodessa vähintään 5000 tonnia sekä rauta- ja terästehtaat, sintraamot ja rautalejeerinkien valmistuslaitokset sekä muita kuin rautametalleja jalostavat metallitehtaat tai pasutuslaitokset;

4) asbestin louhinta sekä laitokset, jotka käsittelevät ja muuntavat asbestia tai asbestia sisältäviä tuotteita;

5) kemikaalilain (744/89) 32 §:ssä tarkoitettuja terveydelle ja ympäristölle vaarallisia kemikaaleja laajamittaisesti valmistavat tehtaat, teko- ja mineraalivilloja ja sementtiä valmistavat tehtaat sekä liuottimia tai liuottimia sisältäviä aineita käyttävät laitokset, joiden liuottimien käyttö on vähintään 1 000 tonnia vuodessa;

6) merkittävät ongelmajätteiden käsittelylaitokset, yhdyskuntajätteiden polttolaitokset sekä jätteiden käsittelypaikat, jotka on mitoitettu vähintään 15 000 tonnin vuotuiselle jätemäärälle;

7) massa-, paperi- tai kartonkitehdas;

8) suurimittainen metallimalmien ja muiden kaivoskivennäisten louhinta, rikastaminen ja käsittely;

9) öljyn, petrokemian tuotteiden ja kemiallisten tuotteiden varastot, joissa näiden aineiden varastosäiliöiden tilavuus on yhteensä yli 50 000 m³;

10) moottoriteiden, moottoriliikenneteiden, kaukoliikenteen ratojen sekä lentokenttien rakentaminen, kun pääkiitorata on vähintään 2 100 metriä pitkä;

11) kaasun, öljyn ja muiden nesteiden kuin veden kaukokuljettamiseen tarkoitettut runkoputket sekä suuret raakavesi- ja jätevesitunnelit sekä vähintään 400 kV:n voimajohdot;

12) meriväylät, joiden kulkusyvyys on vähintään 8 metriä, sisävesiväylät, joiden kulkusyvyys on vähintään 4 metriä sekä satamat, joiden tuloväylä on vähintään edellä tarkoitettua syväinen sekä merkittävät kanavat;

13) yli 100 000 asukkaalle mitoitettuja yhdyskuntajätevesien käsittelylaitokset;

14) patoturvallisuuslain (413/84) 9 §:ssä tarkoitettuja padot, sekä yli 10 km²:n laajuiset tekoaltaat ja vesistön säännöstelyhankkeet, jos vesistön keskivirtaama on yli 20 m³/s ja virtaama- ja vedenkorkeusolosuhteet muuttuvat olennaisesti lähtötilanteeseen nähden;

15) pohjaveden otto, jos vuotuinen määrä on vähintään 3 miljoonaa m³;

16) merellä tapahtuva hiilivedyn tuotanto;

17) yli 200 hehtaarin laajuisen, yhtenäiseksi katsottavan alueen metsä-, suo- tai kosteikko- luonnon pysyväisluonteinen muuttaminen toteuttamalla uudisjoituksia tai kuivattamalla ojitattomia suo- ja kosteikkoalueita, poistamalla puusto pysyvästi tai uudistamalla alue Suomen luontaiseen lajistoon kuulumattomilla puulajeilla; sekä

18) ydinvoimalaitokset ja muut ydinreaktorit lukuunottamatta tutkimusreaktoreita, joiden suurin jatkuva lämpöteho ei ylitä yhtä megawattia, sekä laitokset, jotka on suunniteltu pääasiallisesti ydinpolttoaineiden tuottamiseen tai rikastamiseen, säteilytettyjen ydinpolttoaineiden uudelleen käsittelyyn tai ydinenergian tuottamisesta aiheutuvan radioaktiivisen jätteen käsittelyyn, pysyvään varastointiin ja lopuksihoitamiseen.

7 §

Jos muulla kuin 6 §:ssä tarkoitettulla hankkeella on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia ympäristöministeriön on päätettävä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 4 §:n 2 ja 3 momentin sekä 6 §:n mukaisesti, että hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä.

Yhteysviranomaisen on, saatuaan tietää 1 momentissa tarkoitettua hankkeesta, viipymättä esitettävä asia ympäristöministeriölle. Ennen päätöksentekoa ympäristöministeriön on huolehdittava siitä, että arviointitarpeesta on käyty riittävät neuvottelut asianomaisten viranomaisten kesken sekä, että hankkeesta vastaavalle on varattu tilaisuus tulla kuulluksi asiassa.

Päätös on tehtävä viipymättä, kuitenkin viimeistään yhden kuukauden kuluessa siitä, kun ympäristöministeriö on saanut hankkeesta riittävät tiedot. Ympäristöministeriön on toimitettava viipymättä päätös hankkeesta vastaavalle ja yhteysviranomaiselle sekä tiedoksi muille asianomaisille viranomaisille.

Mitä tässä pykälässä säädetään hankkeesta, koskee myös 6 §:ssä ja tässä pykälässä tarkoitettua toteutettua hankkeen olennaisista muutoksista.

8 §

Yhteysviranomaisena on:

1) asianomainen lääninhallitus 6 §:n 1—11

kohdassa tarkoitetuissa hankkeissa, 12 kohdassa tarkoitetuissa satamahankkeissa sekä 17 kohdassa tarkoitetuissa muissa kuin ojitusta tai kuivatusta koskevilla hankkeissa, sekä sen lisäksi 6 §:ssä tarkoitetuissa hankkeissa, joiden suunnittelusta tai toteuttamisesta vesi- ja ympäristöpiiri vastaa;

2) asianomainen vesi- ja ympäristöpiiri, jolle se itse suunnittelee tai toteuttaa hanketta, 12 kohdassa tarkoitetuissa väylähankkeissa, jolle se liitty satamahankkeeseen, 13—16 kohdassa tarkoitetuissa hankkeissa sekä 17 kohdassa tarkoitetuissa ojitusta ja kuivatusta koskevilla hankkeissa; sekä

3) kauppa- ja teollisuusministeriö 6 §:n 18 kohdassa tarkoitetuissa hankkeissa.

9 §

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettua hankkeen yhteysviranomaisena toimii lääninhallitus. Vesi- ja ympäristöpiiri toimii kuitenkin yhteysviranomaisena vesistöjen käyttöön tai vesitalouteen pääosin liittyvissä hankkeissa lukuunottamatta hankkeita, joiden suunnittelusta tai toteuttamisesta se itse vastaa. Ydinlaitoksia koskevien hankkeiden yhteysviranomaisena toimii kauppa- ja teollisuusministeriö.

10 §

Jos yhteysviranomaisesta syntyy epäselvyyttä, on kysymys saatettava ympäristöministeriön ratkaistavaksi. Ympäristöministeriön tämän johdosta tekemään päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

3 luku

Arviointiohjelma ja arviointiselostus

11 §

Arviointiohjelmassa on esitettävä tarpeellisesti määrin:

1) tiedot hankkeesta, sen tarkoituksesta, sijainnista, maankäyttötarpeesta ja liittymisestä muihin hankkeisiin sekä hankkeesta vastaavasta;

2) hankkeen toteuttamisvaihtoehdot, joista yhtenä vaihtoehtona on hankkeen toteuttamatta jättäminen, ellei tällaista vaihtoehtoa erityisestä syystä ole pidettävä tarpeettomana;

3) tiedot hankkeen toteuttamisen edellyttämistä suunnitelmista, luvista ja niihin rinnastettavista päätöksistä, tiedot ympäristövaiku-

tuksia koskevista laadituista ja suunnitelluista selvityksistä sekä ehdotus tarkasteltavan vaikutusalueen rajauksesta;

4) suunnitelma tiedottamisen järjestämisestä; sekä

5) arvio hankkeen suunnittelu- ja toteuttamisaikataulusta sekä selvitysten ja arviointiselostuksen valmistumisajankohdasta.

12 §

Arviointiselostuksessa on esitettävä tarpeellisesti määrin:

1) 11 §:n 1—3 kohdassa tarkoitettua tietoa tarkistettuina;

2) selvitys hankkeen ja sen vaihtoehtojen suhteesta maankäyttösuunnitelmiin sekä hankkeen kannalta olennaisiin luonnonvarojen käyttöä ja ympäristönsuojelua koskeviin suunnitelmiin ja ohjelmiin;

3) hankkeen keskeiset ominaisuudet ja tekniset ratkaisut, kuvaus toiminnasta kuten tuotteista, tuotantomääristä, raaka-aineista, liikenteestä, materiaaleista ja arvio jätteiden ja päästöjen laadusta ja määrästä;

4) arvioinnissa käytetty keskeinen aineisto sekä arvioinnissa ja aineiston hankinnassa käytetyt menetelmät ja niihin sisältyvät oletukset;

5) selvitys ympäristöstä sekä arvio hankkeen ja sen vaihtoehtojen ympäristövaikutuksista, käytettyjen tietojen mahdollisista puutteista ja keskeisistä epävarmuustekijöistä;

6) hankkeesta vastaavan valinta toteutettavaksi vaihtoehdoksi ja valinnan perustelut;

7) ehdotus toimiksi, joilla ehkäistään ja rajoitetaan haitallisia ympäristövaikutuksia;

8) ehdotus seurantaohjelmaksi, sekä

9) yleistajuinen ja havainnollinen yhteenveto 1—8 kohdassa esitetyistä tiedoista.

4 luku

Määräajat, tiedottaminen ja kuuleminen

13 §

Yhteysviranomaisen on tiedotettava arviointiohjelmasta viipymättä kuuluttamalla siitä vähintään 14 päivän ajan todennäköisen vaikutusalueen kuntien ilmoitustauluilla siten kuin julkisista kuulutuksista annetussa laissa (34/25) säädetään. Kuulutus on lisäksi julkaistava ainakin yhdessä hankkeen vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä.

Kuulutuksesta on käytävä ilmi riittävästi yksilöidyt tiedot hankkeesta, sen sijainnista,

hankkeesta vastaavasta sekä siitä, miten arviointiohjelmasta voi esittää mielipiteitä. Lisäksi kuulutuksessa on mainittava, missä arviointiohjelma ja yhteysviranomaisen siitä myöhemmin antama lausunto pidetään nähtävänä arviointimenettelyn aikana.

Yhteysviranomaisen on tiedotettava ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta. Arviointiselostusta koskevasta kuulutuksesta on soveltuvin osin muutoin voimassa, mitä edellä säädetään arviointiohjelmasta kuuluttamisesta ja kuulutuksen sisällöstä.

Mielipiteet ja lausunnot on toimitettava yhteysviranomaiselle kuulutuksessa ilmoitettuna aikana, joka alkaa kuulutuksen julkaisemispäivästä ja on vähintään 30 päivää ja enintään 60 päivää.

14 §

Yhteysviranomaisen on varattava hankkeen vaikutusalueen kunnille tilaisuus antaa lausuntonsa arviointiohjelmasta sekä arviointiselostuksesta.

15 §

Yhteysviranomaisen on annettava lausunto arviointiohjelmasta hankkeesta vastaavalle yhden kuukauden kuluessa lausuntojen antamiseen ja mielipiteiden esittämiseen varatun määräajan päättymisestä.

Yhteysviranomaisen on toimitettava arviointiselostus, siitä antamansa lausunto ja muut liitteet hankkeesta vastaavalle kahden kuukauden kuluessa lausuntojen antamiseen ja mielipiteiden esittämiseen varatun määräajan päättymisestä.

Yhteysviranomaisen on lisäksi toimitettava arviointiselostus ja siitä antamansa lausunto tiedoksi vesi- ja ympäristöhallitukselle, arviointiselostus liitteineen hankkeen vaikutusalueen kunnille sekä tarvittaessa seutukaavoituksesta vastaaville kuntainliitoille ja muille asianomaisille viranomaisille.

5 luku

Valtioiden välinen arviointimenettely

16 §

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 14 §:n 1 momentissa tarkoitetun kansainvälisen sopimuksen mukaisesta ilmoituksesta on käytävä ilmi erityisesti:

- 1) hanketta koskevat tiedot;
- 2) tiedot mahdollisesti valtioiden rajat ylittävistä ympäristövaikutuksista;
- 3) tiedot arviointimenettelystä ja hankkeen toteuttamisen kannalta olennaisesta päätöksestä; sekä
- 4) kohtuullinen määräaika, jonka kuluessa viranomaisten, kansalaisten ja yhteisöjen mahdolliset ilmoituksen osallistumisesta arviointimenettelyyn on toimitettava ympäristöministeriölle.

6 luku

Voimaantulo

17 §

Tämä asetus tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Asetus

rakennusasetuksen muuttamisesta

Ympäristöministeriön esittelystä

muutetaan 26 päivänä kesäkuuta 1959 annetun rakennusasetuksen (266/59) 115 §:n 1 momentti sekä

lisätään 18 §:ään, sellaisena kuin se on 20 päivänä joulukuuta 1968 annetussa laissa (686/86) uusi 5 momentti, 27 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 2 momentti sekä 38 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

18 §

Seutukaavan selostuksessa on tarpeen mu-

kaan esitettävä kaavan toteuttamisen ympäristölliset, yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuri- ja muut vaikutukset.

27 §

Yleiskaavan selostuksessa on tarpeen mukaan esitettävä kaavan toteuttamisen ympäristölliset, yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuri- ja muut vaikutukset.

38 §

Asemakaavan selostuksessa on tarpeen mukaan esitettävä kaavan toteuttamisen ympäristölliset, yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuri- ja muut vaikutukset.

115 §

Rakennuskaava on laadittava pohjakartalle mittakaavaan 1:2 000 tai erityisessä tapauksessa sitä suuremmaksi. Rakennuskaavaan kuuluu selostus, joka sisältää ehdotuksen perustelut ja tarpeelliset selvitykset. Lisäksi rakennuskaavan selostuksessa on tarpeen mukaan esitettävä kaavan toteuttamisen ympäristölliset, yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuri- ja muut vaikutukset.

Tämä asetus tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Asetus

ydinenergia-asetuksen muuttamisesta

Ympäristöministeriön esittelystä
muutetaan 12 päivänä helmikuuta 1988 annetun ydinenergia-asetuksen (161/88) 24 §:n 6 kohdan f alakohta seuraavasti:

24 §

Hakemukseen on liitettävä seuraavat selvitykset:

6) ydinlaitoshankkeen yleispiirteinen rahoitussuunnitelma; sekä kunkin ydinlaitoshankkeen osalta:

f) ympäristövaikutusten arviointimenettelys-

tä annetun lain (/) mukaisesti laadittu arviointiselostus sekä selvitys suunnitteluperusteista, joita hakija aikoo noudattaa ympäristövahinkojen välttämiseksi ja ympäristörasituksen rajoittamiseksi;

Tämä asetus tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

